БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 134 (7134
ИЮНИИН 8
СРЕДА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Советскэ Союзай Правительственна делегациин Болгариин Арадай Республикада ошоод байлга тухай КОММЮНИКЕ

Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительственна делегациин: СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай Болгариин Арадай Республикада, тэрэнэй Правительствын уряалаар ошоод байха үедэ уласхоорондын байдалай ба эб найрамдалые бэхижүүлхэ асуудалнуудаар СССР-эй Правительственна делегациин ба Болгариин Арадай Республикын Правительствын хоорондо hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдөөн болоhон, мүн уласхоорондын байдалые мэдэхэ ба сэгнэхэ талаар хоёр ороной хоорондо хүсэд нэгэн hаналтай байhаниинь элирhэн байна.

Советскэ делегациин гэшүүд хадаа Югославитай хэhэн хэлсээнүүд тухайгаа Болгариин хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээсээ. Мүн hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдөөнэй болохо үедэ СССР-эй ба Югославиин хоорондо, тэрэшэлэн Болгариин ба Югославиин хоорондо хани ёhоной харилсан ажаллалга байгуулха асуудалнуудаар хүсэд нэгэн hаналтай байhаниинь элирhэн байна.

Советскэ Союзай ба Болгариин Югославитай хани ёhоор харилсан ажаллалга Болгариин, тэрэшэлэн Советскэ Союзай Греци ба Турци гэхэ зэргын тиимэ өөhэдтэеэ хүршэ гүрэнүүдтэй харилсаагаа hайжаруулгада туhалха байна гэжэ хэлсээнүүдэй үедэ хоёр тала үгээ ойлголсоhон байна.

СССР-эй Правительственна делегациин ба Болгариин Арадай Республикын Правительствын хоорондо hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдэлгэ үгээ хүсэдөөр ойлголсолгын ба хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Советскэ Союзай Правительственна делегациин Румынска Арадай Республикада ошоод байлга тухай КОММЮНИКЕ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянhаа бүридэhэн Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительственна делегаци Бухарестдэ ерээд байхадаа Румынска Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Георге Георгиу-Деж, Агууехэ Национальна суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Петру Гроза, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Георге Апостол ба Румынска Арадай Республикын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй, тэрэшэлэн Румынска Арадай Республикада хани ёhоор айлшалжа ерэhэн Венгерскэ ажалшадай партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Матиас Ракоши ба Венгерскэ Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Андраш Хегедюштэй, Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Антонин Новотный ба Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй секретарь Иржи Гендрихтэй уулзаhан ба hанамжанууд тухайгаа үргэнөөр хөөрэлдэhэн байна.

Югославитай хэhэн хэлсээнүүд тухайгаа Советскэ Союзай Правительственна делегаци эдэ хөөрэлдөөнүүдэйнгээ үедэ хэлэжэ үгэhэн байна. Мүн Советскэ Союзай ба Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствонуудай хамтын Декларации соо табигдаhан уласхоорондын политикын бүхы асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Бухарестдэ hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдөөнүүдэй болоhоной эсэстэ гүрэнүүдтэнь хамаатай уласхоорондын бүхы асуудалнуудаар Румыниин, Венгриин ба Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хүсэд нэгэн hаналтай байhан ушар тэмдэглэгдэhэн, СССР-эй ба Югославиин хоорондо хани ёhоной харилсан ажаллалга тогтоолго тушаа хананги байлга элишэлэн мэдүүлэгдэhэн байна.

Румыниин, Венгриин ба Чехословакиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад хадаа СССР-эй ба Югославиин хоорондо туйлагдаhан хэлсээнүүдые hайшааха зуураа, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгые саашаданъ бэхижүүлхэ интересүүдтэ зохилдуулан тэдэнэй оронуудай ба Югославиин хоорондо хани ёhоной харилсан ажаллалга тогтоогдохо бэзэ гэжэ өөhэдынгөө зүгhөө этигэн найдажа байhан тухайгаа элишэлэн мэдүүлээ.

Бухарестдэ hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдэлгэ үгээ хүсэдөөр ойлголсолгын ба хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Советскэ Союзай Правительственна делегаци Бухарестдэ ерэбэ

БУХАРЕСТ, июниин 4. (ТАСС). Белградта болоhон советско-югославска хэлсээнүүдтэ хабаадаhан нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоянhаа бүридэhэн Советскэ Союзай Правительственна делегаци Румынска Правительствын, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй уряалаар мүнөөдэр, июниин 4-дэ, хани ёhоор зорюута айлшалжа Бухарестдэ ерэбэ.

Бэнясэй аэродром дээрэ делегациие Румынска Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Георге Георгиу-Деж, Агууехэ национальна суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Петру Гроза, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Георге Апостол, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд Иосиф Кишиневский, Киву Стайка, Александру Могнорош, Мирон Константинеску, Эмиль Боднараш, Константин Пырвулеску, Петре Борила, Политбюрогой гэшүүдэй кандидадууд Д. Колиу, Н. Чаушеску, А. Дрэгич, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй секретарь Я. Фазекаш, АРЛУС-эй Генеральна соведэй түрүүлэгшэ академик К. И. Пархон, Науканuудай академиин президент Троян Савулеску, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй гэшүүд, министрнүүд, профсоюзуудай Центральна соведэй түрүүлэгшэ С. Морару болон бусад хүнүүд, «Бата бэхи эб найрамдалай түлөө, арадай демократиин түлөө!» гэжэ газетын редактор академик М. Б. Митин, мүн хани ёhоор айлшалжа Румынида ерэhэн Венгерскэ ажалшадай партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Матиас Ракоши, Венгерскэ Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Андраш Хегедюш, Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй секретарь Антонин Новотный, Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй секретарь Иржи Гендрих гэгшэд угтаhан байна.

СССР-эй хэрэгүүдээр Румынида байдаг саг зуурын этигэмжэтэ П. С. Дедушкин ба посольствын хүдэлмэрилэгшэд, Бухарестдэ байгаа посольствонууд болон миссинүүдэй толгойлогшод Советскэ Правительственна делегациие тэрэшэлэн угталсаа.

Аэродром СССР-эй ба Румынска Арадай Республикын гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байба. Айлшадые угтаха үедэ хүндэлэлэй харуул табигдаhан, Советскэ Союзай ба Румынска Арадай Республикын гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэhэн байна.

Аэродромhоо Советскэ Правительственна делегаци хоёр тээгүүрээ набшаhата мододоор ногоорhон, советскэ ба румынска тугуудаар шэмэглэгдэhэн, Киселёвой шоссейгээр илалтын Таалмай руу ошобо, тэндэ ажалшадай митинг болоо.

Советскэ Правительственна делегациин замдаа ябахадань тугууд, портредууд болон плакадуудые бариhан румынска столицын олон арбаад мянган ажалшад тэрээниие халуунаар амаршалаа.

300 мянган хүнэй хабаадаhан митингын эхилхэhээ урда тээ Советскэ Правительственна делегациин гэшүүд **«Ахадүү румынска арадые фашизмhаа сүлөөлхын түлөө тэмсэл дундуур унаhан, Советскэ Армиин шэн зоригто сэрэгшэдтэ—Советскэ Союзай Правительственна делегациhаа»** гэhэн гаршагтай венок Румыниие сүлөөлхын түлөө байлдаан дундуур унаhан советскэ сэрэгшэдэй памятнигай хормойдо табиhан байна.

Митинг дээрэ Румынска Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Георге Георгиу-Деж румынска арадай, правительствын ба Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй зүгhөө Советскэ Правительственна делегациин гэшүүдые халуунаар амаршалаа.

Нүхэр Георге Георгиу-Дежэй хэлэhэн үгэ

Нүхэдүүд! Бухарест городой ажалшад! Манай орондо хани ёhоор айлшалжа ерэhэн, манай арадай хүндэтэ айлшадые, Советскэ Союзай алдарта Коммунистическэ партиин, Советскэ Правительствын хүтэлбэрилэгшэдые.— Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Хрущев Никита Сергеевичые **(нэрьемэ альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно)**, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Булганин Николай Александровичые **(нэрьемэ альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно)**, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Микоян Анастас Ивановичые **(альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно)** Румынска Арадай Республикын столицада амаршалха ехэ зол хуби ба баяр бидэнэртэ мүнөөдэр тохёолдобо.

Хүндэтэ айлшад! Манай Республикын столицын граждануудай, бүхы румынска арадай зүгhөө «манай орондо айлшалыт!» гэжэ таанарта бидэнэр үнэн зүрхэнhөө хэлэнэбди. **(Альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).** Бидэнэр мүн тэрэшэлэн бидэнэй дунда байгааша ахадүү венгерскэ арадай хүтэлбэрилэгшэдые—Венгерскэ ажалшадай партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Матиас Ракошиие **(альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно)**, Венгерскэ Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Андраш Хегедюшые **(альга ташалга. «Ура!» хашхаралга болоно)** халуунаар амаршалнабди.

Бидэнэрэй дунда байhан Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Антонин Новотные болон ахадүү чехословацка арадай бусад түлөөлэгшэдые халуунаар амаршалнабди. **(Альга ташалга, «Ура!» хашхаралга болоно).**

Нүхэд Хрущев, Булганин, Микоян гэгшэдэй манай Эхэ ороной столицада ерээд байhан ябадал хадаа Румынска Арадай Республика ба Румыниие гитлеровскэ дарлалтаhаа сүлөөлhэн, социалистическэ байгуулалтын хэрэгтэ, манай Эхэ ороной экономическа, культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ румынска арадта ахадүүгэй туhаламжа үзүүлжэ байдаг агууехэ Советскэ Союз хоёрой хоорондын эбдэршэгүй хани барисаанай тодорхой гэршэ мүн. **(Альга ташалга болоно).**

Эбдэршэгүй нэгэдэлээрээ түгэс ехэ хүсэтэй эб найрамдалай, демократиин ба социализмын лагерь дотор жагсаhан, зорилго ба эрмэлзэлгынгээ нэгэн ниитэ байhан ябадалаар нэгэдүүлэгдэhэн агууехэ советскэ арад, Хитадай агууехэ арад, арадай демократиин оронуудай арадууд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ, арадуудай аюулгүй, бэеэ даанхай байдалай хэрэгтэ шиидхэхы оруулалта хэжэ байна. **(Альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. Митингдэ хабаадагшад «СССР—эб найрамдалай хэрэм!» гэhэн үгэнүүдые ниитээрээ дабтана).**

Румынска арад, Румынска Арадай Республикын Правительство советско-югославска хэлсээнүүдэй hайн дүнгүүдые, правительствонуудайнгаа зүгhөө нүхэд Булганинай, Титын гарнуудаа табижа баталhан, Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай ба Югославиин Федеративна Арадай Республикын Правительствонуудай Декларациие баяртайгаар ба хангалтатайгаар амаршална.

Тиин Советскэ Союз ба Югославиин арадуудай хоорондоо харилсан ажаллалгые бэхижүүлхэ, уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулха хэрэгтэ, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгтэ ехэ оруулалта хэбэ. Румынска арад арадай демократиин оронуудай бусад арадуудтал адли, эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудтал, бүхы оронуудай ажалшадтал адли. Декларации доторхи принципүүдые халуунаар дэмжэнэ.

Югославска арадтай олон зуун жэлэй хани барисаатаар холбоотой румынска арад Румынска Арадай Республика ба Югославиин Федеративна Арадай Республика хоёрой хоорондын харилсаануудай hайжаралгын зам дээрэ шэнэ алхамай хэгдэхэ бүри баярлана. Румынска Арадай Республикын Правительство Югославиин Федеративна Арадай Республикатай хани барисаата, hайн хүршэнэрэй харилсаануудые ба суг ажаллалгые таатай зохид болгохо, хүгжөөхэ, хэрэгтэ саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр туhалха гэжэ эрид шиидэнхэй. Манай ажалда дуратай арад өөрынгөө эхэ ороной баялигые арьбадхахын, хүсэ шадалыень ехэдхэхын тулада, Марксын, Энгельсын, Ленинэй, Сталинай зааhан гэрэлтэ замаар дабшажа ябаа орон дотороо социализмын илалта хантахын тулада эсэшэгүйгөөр ажаллажа байна. Румынска арад социализмын лагериие бэхижүүлхэ хэрэгтэ, эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ өөрынгөө ажалаар оруулалта хэжэ байhанаа түнзэгыгөөр мэдэрнэ.

Хүндэтэ айлшад! Румынска Арадай Республикын Агууехэ национальна суглаанай Президиумэй, Румынска Арадай Республикын Правительствын, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй зүгhөө, манай ороной бүхы национальностьнуудай ажалшадай ба манай бүхы арадай үмэнэhөө таанарта ахадүүгэй халуун баяр хүргэнэбди. **(Нэрьемэ альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).**

Румыно-советскэ хэтэ мүнхын хани барисаан мандаха болтогой! **(Альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).** Эб найрамдалай ба социализмын лагериин оронуудай хоорондын хани барисаан ба эбдэршэгүй нэгэдэл мандаха болтогой! **(Альга ташалга болоно).**

Арадуудай хоорондо эб найрамдал мандаха болтогой! Ура! **(Нэрьемэ овации боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).**

* * *

Нэрьемэ удаан үргэлжэлэгдэhэн овациар ба «Ура!» хашхаралдалгаар угтагдаhан, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон Верховно Соведэй Президиумэй зүгhөө митинг дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Георгиу-Деж!
Румынска Хүдэлмэришэнэй Партиин ба Правительствын хүтэлбэрилэгшэд хүндэтэ нүхэдүүд!

Румыниин столицын ажалшад хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй зүгhөө таанарта, таанараар дамжуулан бүхы румынска арадта ахадүүгэй үнэн сэдьхэлэй баярые баяртайгаар хүргэнэбди. **(Нэрьемэ альга ташалга боложо, саашадаа овации болоно, «Ура!», «Советскэ Союз мандаха болтогой!» гэhэн юрөөлнүүд оло дахин дабтагдана).**

Танай орондо ерэхыемнай Румынска Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэд уриhан байгаа. Тиин бидэнэр анхаралтайгаар ба хүндэтэйгөөр угтаhандатнай үнэн зүрхэнэй баясхалан таанарта хүргэнэбди. Манай делегациие халуунаар, үнэн сэдьхэлhээ угтаhан ябадал хадаа советскэ ба румынска арадуудай хоорондын эбдэршэгүй хани барисаатайе гэршэлhэн баримтануудай нэгэниинь мүн.

Советскэ ба румынска арадуудай хоорондын хани барисаан, нягтаар суг ажаллалга манай арадуудай аша туhада үдэр бүри хүгжэжэ, бэхижэжэ байна гэжэ бидэнэр туйлай ехэ хангалтатайгаар тэмдэглэжэ шадаха байнабди.

Помещигүүдэй-капиталистическэ байгуулалтые унагааhанhаа хойшо үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада Румынска Арадай Республика дотор демократическа ба социалистическэ туйлай ехэ хубилалтанууд бэелүүлэгдээ. Румыниин ажалшад засагые гартаа абаад, хүгжэлтын гансахан лэ зүб замые—социализм байгуулгын замые шэлэжэ абаhан байна. Румыниин ажалшад Хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэри доро, марксизм-ленинизмын туг доро энэ замаар дабшаха зуураа, промышленностиие, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, культурна байгуулалтада, өөрынгөө сүлөөтэ, бэеэ даанхай арадай-демократическа гүрэниие байгуулха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаа.

Танай амжалтанууд, мүн арадай-демократическа бүхы оронуудай ажалшадай туйлаhан амжалтанууд таанартай хамта советскэ хүнүүдые баярлуулна.

Сүлөөтэ румынска гүрэнэй hалбаран мандалтада, социалистическэ байгуулалтада шэнэ илалта туйлалгада зорюулагдаhан зохёон байгуулхы ажал-ябуулгадаа саашадаа амжалта туйлахыень танай республикын городууд болон тосхонуудай ажалшадта, нефтяникгуудта, машина бүтээгшэдтэ, бүхы хүдэлмэришэн ангида, ажалша таряашадта, ухаан бодолой ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ, бүхы румынска арадта советскэ арадай үмэнэhөө үнэн зүрхэнhөө хүсэнэбди. **(Альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).**

Нүхэдүүд! Советскэ Союзай ба Югославиин Правительствонуудай Декларации хүсэгэлдэр толилогдоо, майн 27-hоо июниин 2 хүрэтэр болоhон советско-югославска хэлсээнүүдэй дүнгүүд тэрээн дотор гаргагдаhан байна. Эдэ хэлсээнүүд hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүрэжэ, Советскэ Союз ба Югослави хоёрой хоорондын харилсаануудтахи шиидхэгдээгүй олон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүргэhэн байна. Советскэ ба югославска арадуудай хани барисаанай, суг ажаллалгын саашадаа хүгжэхэ бата найдамтай үндэhэ hуури байгуулагдаа. Эдэ үрэ дүнгүүд хадаа хоёр делегациин зохихо хүсэлэлгэ гаргажа, СССР ба Югослави хоёрой хоорондохи харилсаанууд тушаа асуудалнуудай, мүн уласхоорондын тэн шухала проблемэнүүдэй талаар бэе бэеэ гүйсэд ойлголсоhоной ашаар туйлагдаа.

Советскэ Союз ба Югослави хоёрой хоорондохи харилсаануудые гүйсэд таатай зохид болголго хадаа СССР ба Югославиhаа гадна, эб найрамдалда дуратай бусад арадуудта, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туйлай ехэ удхашанартай. **(Альга ташалга болоно).**

Советскэ Союз ба Югослави хоёрой хоорондохи hайн харилсаануудай эбдэгдэhэн ябадал хадаа империалистическэ реакциин хүсэнүүдтэ, эб найрамдалай дайсадта имагта туhатай байгаа.

Советско-югославска хэлсээнүүд ба тэдээнэй үрэ дүнгүүд хадаа уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулха хэрэгтэ шэнэ оруулалта боложо, агрессиин хүсэнүүдтэ эсэргүүсэлгэдэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна. **(Альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!» хашхаралга болоно).**

Эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд советско-югославска хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүдые ехэ хангалтатайгаар угтаа. Советско-югославска хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүдые советскэ арадтай хамта румынска арад, арадай-демократиин бусад оронуудай арадууд hайшааха байха гэжэ этигэжэ байhанаа мэдүүлнэбди, юуб гэхэдэ, Югославитай манай оронуудай хани барисаан ба харилсан ажаллалга хадаа эб найрамдалай ба социализмын интересүүдтэ харюусаха байна. **(Альга ташалга болоно).**

Нүхэдүүд! Уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулхын түлөө тэмсэлдэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ манай хүсэлэлгые бидэнэр hуладхаха ёhогүйбди. Империалистическэ хархисуудай аашанууд тушаа hэрэмжээ дээшэлүүлхэ, хүсэнүүдээ нэгэдхэн жагсааха, өөhэдынгөө зэргэнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ гээшэ эб найрамдалда дуратай арадуудай үүргэ мүн.

Эб найрамдалай хэрэгые хамгаалха зуураа Советскэ Союзай, Румынска Арадай Республикын, агууехэ Хитадай, арадай демократиин бүхы оронуудай арадууд марксизм-ленинизмын бүгэдые илагша hургаалые хүтэлбэри болгон, гэрэлтэ hайхан ерээдүй тээшэ этигэлтэйгээр дабшажа ябана. **(Альга ташалга болоно).**

Румынска арадай-демократическа гүрэнэй hалбаран мандалгын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ, социализм байгуулгын хэрэгтэ али бүхы амжалта туйлахыетнай таанарта, манай румынска ханинар, үшөө дахин хүсэхые зүбшөөгыт. **(Альга ташалга болоно).**

Румынска арад мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга боложо, удаан үргэлжэлэн, саашадаа овации болоно. «Ура!» хашхаралга болоно).**

Советскэ ба румынска арадуудай хоорондохи ахадүүгэй эбдэршэгүй хани барисаан бэхижэжэ, хүгжэжэ байг лэ! **(Нэрьемэ овации боложо, удаан үргэлжэлнэ. «Ура!», «Эб найрамдалай түшэг тулгуури—Советскэ Союз мандаха болтогой!» гэhэн юрөөлнүүд олон дахин дабтагдана).**

Советскэ Союзай Правительственна делегаци Бухарестhээ бусаба

БУХАРЕСТ, июниин 5. (ТАСС). Нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин ба А. И. Микоянhаа бүридэhэн Советскэ Союзай Правительственна делегаци Румынска Правительствын ба Румынска хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй уряалаар Румынида хани ёhоор зорюута айлшалжа байhанаа Москвада бусахаяа мүнөөдэр Бухарестhээ самолёдоор ниидэн гараа.

Румынска Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Георгиу-Деж, Агууехэ Национальна суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Петру Гроза, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Георге Апостол, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд Иосиф Кишиневский, Киву Стойка, Александру Могиорош, Мирон Константинеску, Эмиль Боднараш, Константин Пырвулеску, Петре Борила, Политбюрогой гэшүүнэй кандидадууд Д. Колиу, Н. Чаушеску ба А. Дрэгич, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй секретарь Я. Фазекаш, АРЛУС-эй генеральна соведэй түрүүлэгшэ академик К. И. Пархон, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй гэшүүд, министрнүүд ба бусад тусхай тушаалта хүнүүд, «Бата бэхи эб найрамдалай түлөө, арадай демократиин түлөө!» гэжэ газетын редактор академик М. Б. Митин, тэрэшэлэн Румынида хани ёhоор айлшалжа ерэhэн Венгерскэ ажалшадай партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Матиас Ракоши, Венгерскэ Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Андраш Хегедюш, Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Антонин Новотный, Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй секретарь Иржи Гендрих гэгшэд делегациие аэродром дээрэhээ үдэшөө.

СССР-эй хэрэгүүдээр Румынида байдаг саг зуурын этигэмжэтэ П. С. Дедушкин, Советскэ посольствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд. Бухарестдэ байдаг посольствонууд болон миссинүүдые толгойлогшонор, тэдэнэй гэшүүд Советскэ Правительственна делегациие үдэшэлсөө.

Советскэ айлшадые үдэшэхын тулада румынска столицын олон мянган ажалшад тугуудые, портредүүд болон плакадуудые бариад аэродром дээрэ ерээ. Нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин ба А. И. Микоянда пионернүүд ургамал баглаа сэсэгүүдые барюулаа.

Советскэ Союзай ба Румынска Арадай Республикын гүрэнэй тугуудаар аэродром гоёон шэмэглэгдэhэн байгаа. Айлшадые үдэшэлгын үедэ хүндэтэ харуул табигдаhан, СССР-эй ба Румынска Арадай Республикын гүрэнэй гим[illegible] наадагдаhан байна.

Советскэ Союзай Правительственна делегаци Москвада бусажа ерэбэ

Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствотай хэлсээнүүдые хэhэнэйнгээ hүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн ба КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев (делегациие толгойлогшо), СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянhаа бүридэhэн Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительственна делегаци (Правительственна делегациин бусад гэшүүдынь урда тээнь Москвада бусаhан байгаа) июниин 5-да Москвада бусажа ерэбэ.

Нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин ба А. И. Микоян Белградhаа Москва бусаха замдаа Софи ба Бухарест городуудта хүрэжэ Болгариин Арадай Республикын ба Румынска Арадай Республикын Правительствонуудтай, тэрэшэлэн Венгерскэ Арадай Республикаhаа ба Чехословацка Республикаhаа Бухарестдэ ерээд байhан делегацинуу[illegible]тай hанамжанууд тухайгаа хөөрэлдэhэн байна.

Нүхэд К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, П. Н. Поспелов, М. А. Суслов, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Министрнүүд, Советскэ Союзай Маршалнууд, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын, СССР-эй Оборонын Министерствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, Моссоведэй, КПСС-эй МК-гэй ба МГК-гэй хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн Югославиин Арадай Федеративна Республикын хэрэгүүдээр СССР-тэ байдаг саг зуурын Этигэмжэтэ Б. Осолник, Румынска Арадай Республикаhаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол И. Раб болон эдэ оронуудай Посольствонуудай хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай Правительственна делегациие Москвада аэродром дээрэ угтаа.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ дээрэһээ

МОСКВА. (**Телефоноор абтаба**). Июниин 5-да Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. Выставкын гол үүдэн дээрэ СССР-эй болон союзна республикануудай тугууд һүр жабхалантайгаар намилзана. Мүн тэрэшэлэн алтан үзэгүүдээр дундань «ВСХВ» гэжэ бэшэгдэһэн Улаан тугханууд һалхинда үлеэгдэн зай забдагүй нарбажа харагдана. Үргэлжэ ута улаан бүдүүд дээрэ выставкэдэ ерэгшэдые амаршалһан үгэнүүд бэшээтэй. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэрэй 12 часта һайндэрэйхеэр, гоё һайханаар хубсалһан айлшад, выставкэдэ хабаадагшад колхозно үргэн ехэ талмай дээрэ сугларба. Манай түрэл һайхан Эхэ ороной заха хизаар бүхэнһөө выставкэдэ хабаадаха, мүн выставкэ хараха гэжэ ерэһэн зонууд социалистическэ хүдөө ажахынгаа, промышленностиин туйлалтануудые хараха гэжэ, колхозно болон совхозно үйлэдбэриин түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлтэй танилсаха гэжэ эндэ ерээ.

Үдэрэй 12 часта митинг нээгдэбэ. Главна павильоной урдахи сахюур шулуун трибунанууд дээрэ—правительствын гэшүүд, хүдөө ажахын түрүүшүүл, столицын партийна, советскэ ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд.

Выставкын нээгдэхэ үедэ дипломатическа корпусуудай гэшүүд болон хилын саанахи оронуудай айлшад байлсаба.

Митингые выставкын Главна комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр И. А. Бенедиктов богони үгөөр нээнэ. Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хадаа түрүү дүй дүршэл болон хүдөө ажахын наукануудай туйлалтануудые шудалха томохон центр болоо гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тушаа Коммунистическэ парти болон Советскэ правительствын табиһан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэнь выставкэ хүдөө ажалшадта туһалха ёһотой. Түрүү дүй дүршэл болон наукын туйлалтанууд, гэжэ нүхэр Бенедиктов хэлэнэ, колхоз, совхоз, машинно-тракторна станци, научна эмхи зургаан бүхэндэ мэдээжэ болохо, хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

Удаань Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкын директор академик нүхэр Н. В. Цицин үгэ абажа, выставкэ харахаяа ерэгшэд болон айлшадые халуунаар амаршалһанайнгаа һүүлдэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкын удхашанар тухай, үнгэрэгшэ жэлэйхидээ орходоо ямар илгаатай, ямар гол зүйлнүүдээр нэмээгдэһэн тухайнь дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Үдэрэй эгсэ час болоод байхада выставкын үүдэнүүд нээгдэбэ. Ороной заха хизаар бүхэнһөө ерэһэн түрүүшүүлтэй Москвагай хэдэн мянган хүнүүд выставкын талмайнууд болон сэсэрлигүүд соогуур ябалсана. Москва шадарай колхозууд, совхозууд болон городуудһаа олон мянган ажалшад выставкэ харахаяа мүн лэ ерээ.

Выставкэ харахаяа ерэгшэдэй дунда БМАССР-эй Сэлэнгын, Заиграйн, Зэдын аймагуудай һаалишад, малшад, хонишод болон луговодууд баяр баясхалантайгаар гэшхэлэлдэнэ. Тэдэнэр оролдосото ажалаараа выставкэдэ хабаадаха, энэ жэлэй выставкын нээгдэхэ үдэр байлсаха хүндэтэ эрхэ олоо.

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хадаа үнэхөөрөөл арадай баялигай эгээ дээжэ, түрүү дүй дүршэл болон ухаан бодолой эгээл ёһотой университет мүн. Энэ жэлэй Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ үнгэрэгшэ жэлэйхидээ орходоо үшөө гоё, үшөө баян байна. Выставкын алишье павильондо ороходо—зосоонь хүн зон дүүрэн, эндэ харуулагдаһан юумэнүүд нёдондонойхидоо орходоо сасуулашагүй олон, һураггүй һонирхолтой. Олохон павильонуудай стенднүүд шэнээр түхеэрэгдээ, олон юумэнүүд нэмэгдээ. Тэрэ тоодо мүн «Дальний Восток» гэжэ павильон нилээд хубилаа. Энэ павильон соо манай Бурят-Монголой республикада уужам ехэ нэгэ зал үгтэһэн байна. Республикымнай зал нёдондонойхидоо орходоо мүн тэрэшэлэн горьтойхоноор хубилгагдажа, шэнэ шэнэ юумэнүүдээр нэмээгдээ. Манай республикаһаа выставкэдэ хабаадалсахаяа, түрүү дүй дүршэл болон наукын энэ университедые харахаяа ерэгшэд түрүүшын үдэр «Таряан», «Хүдөө ажахые механизацилга ба электрификацилга» гэжэ павильонууд соо, мүн тэрэшэлэн «Российска Федераци» болон бусад республикануудай, областьнуудай павильонууд соогуур орожо хараа.

Тэдэнэр Главна павильон соо орожо, тэндэ табигдаһан юумэнүүдые айхабтараар һонирхожо хараба. «Таряан» гэжэ павильон соо нэгэ шэнэ зал түхеэрэгдээ. Тэрэ зал ойрын жэлнүүд соо жэлдэ 10 миллиард пүүд хүрэтэр орооһо таря хуряадаг болохо бүгэдэарадай зорилгодо зорюулагданхай. Залай стенднүүд дээрэ аржагар томо эдеэнүүдтэй мантан томо колосууд гунхажа харагдана. Эндэ харуулагдаһан алтан шара шэниисэ үнгэрэгшэ жэлдэ Алтай болон Казахстанай шэнээр элдүүрилэгдэжэ, тарилга хэгдэһэн газарнууд дээрэ ургаа юм. Энэ павильоной тусхай нэгэ зал соо орооһото болон тэжээлэй шухала культурануудай нэгэн болохо кукурузын баян ургаса ургуулагшадай түрүү дүй дүршэл харуулагданхай. Энэ культура мүн «Малажал» гэжэ павильон соо хүндэтэй һуури эзэлнэ. Эндэ сэнхир хүхэ база соо кукурузын алтан шара ороoһонууд болон мантан томо буурсагууд дүүрэтэр хээтэй байна. 4 метрһээ үндэр кукурузын эшэнүүд потологто арайхан тулаагүй харагдана. Малажалай городогто ашаг шэмэ ехэтэй томо томо малнууд асарагдаа.

«Хүдөө ажахые механизацилга ба электрификацилга» гэжэ павильоной шэнэлэн һэльбэгдэһэн 46 зал соо ороной хүдөө ажахын машина бүтээлгын амжалтанууд харуулагдана. Выставкэ дээрэ хамтадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин 1400 шахуу элдэб янзын машинанууд болон зэр зэмсэгүүд табигданхай. Тэдэнэй 200 гараниинь энэ жэлдэ советскэ инженернүүд ухаалан зохёогоо юм. Жэшээлхэдэ, шэнээр бүтээгдэһэн хүсэ ехэтэй трактор, кукуруза тариха машина, кукуруза хуряаха комбайн болон бусад машинанууд бии. Мүн тэрэшэлэн «Механизатор» гэжэ маркын хоёр хүнэй һууха, «Волга» гэжэ маркын хүнгэн автомашинанууд табигдаа.

Выставкын бүхы павильонууд соогуур ябахада, малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө советскэ арадай баатарлигаар тэмсэжэ байһаниинь эли тодоор, уран зохидоор харуулагдана. Манай Бурят-Монголой республикаһаа выставкэ харахаяа ерэгшэд: Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой луговод Даба Дамбаев, Сталинай, Карл Марксын болон Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудай һаалишад Дылыкова, Амурова, Ефимова, Цыдыпова, Брянская болон бусад Москвагай нэгэ захада түхеэрэгдэһэн энэ гайхамшагта, үзэсхэлэн гоё газарнуудаар ябаһан тухайгаа һанан һанан хөөрэнэ. Тэдэнэр выставкын нээгдэһэн түрүүшын үдэр Главна павильон соо, Российска Федерациин, Сибириин болон Дальна Востогой павильонууд соо орожо хараа. Выставкын нээгдэһэн үдэр Москвада Зэдын ба Заиграйн аймагуудай колхозуудһаа экскурсантнууд ерээ. Выставкэдэ ороной заха хизаар бүхэнһөө хойно хойноһоон ерэжэ байһан хүдөө ажахын түрүүшүүл выставкын буусаһаа холо бэшэ түхеэрэгдэһэн шэнэ гостиница соо хүндэтэйгөөр угтагдан абтана.

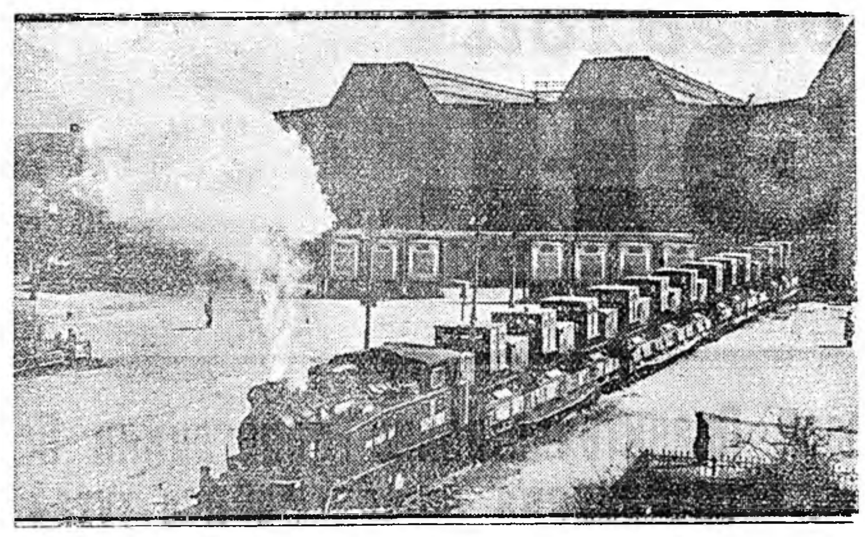
Бурят-Монголой АССР-эй зал соо орогшо олон тоото хүнүүд дурадхал болон һанамжануудай дэбтэр дээрэ үнэн зүрхэнэй, хани талархалай үгэнүүдые бэшэжэ гарана. Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Моисей Наумович Леонов выставкэ дээрэ ороной, тэрэ тоодо республикынгаа колхозуудай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ехэ һонирхожо хараһан тухайгаа, өөһэдынгөө колхоздо тэрэниие хэрэглэжэ боломоор байһан тухайнь бэшэнэ. Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермые даагша Дампил Эрдынеев, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшан Базар Сосоров, мүн энэ аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Никон Ефимович Гладышев болон бусад малажалай городогто орожо, һү ехээр үгэдэг үнеэдые айхабтараар һонирхон хараа. Түрүүшүүл өөһэдынгөө тэмдэглэлэй дэбтэр дээрэ нилээд ехэхэн юумэнүүдые бэшэжэ гараба. Тэдэнэр нютагуудтаа ошоод, выставкэ дээрэ хараһан, ойлгожо абаһан юумэнүүд тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгэхэ байна.

Ороноймнай республиканууд, областьнууд болон хизаарнуудһаа ерэһэн колхознигууд, механизаторнууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эндэ уулзажа хөөрэлдэнэ, дүй дүршэлөө халан абалсана. Эндэ ерэһэн хүнүүд выставкэ дээрэ хараһан, ойлгоһон юумэнүүдээ холынгоо нүхэдтэй хөөрэлдэжэ үшөө нэмээнэ.

Выставкын ногоон театр соо «Колхозой культурын ордон» соо, мүн нээмэл эстраданууд дээрэ концертнүүд болобо.

1955 оной выставкын нээгдэһэн үдэр Москвада ёһотойл һайндэр болоо.

З. Цыжипов.

Челябинск. Челябинска тракторна завод КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон «С-80» тракторнуудые ба запасной частьнуудые үйлэдбэрилгые ехэ болгоо. Шэнэ ба боро газар элдүүрилжэ байһан районуудта мүнөө жэлдэ олон тоото машинанууд үдэр бүри эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторнуудые ашаһан эшэлоноор состав заводой хашаа сооһоо гаража ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

Нютагай резервнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ

(Кяхтын аймсоведэй ээлжээтэ сессиһээ)

Ажалшадай депутадуудай Кяхтын аймагай Соведэй хоёрдохи сесси һаяхан болобо. 1954 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай ба 1955 оной бюджет тухай түрүүшын асуудалаар аймагай финансын таһагые даагша нүхэр **В. А. Былков** элидхэл хэбэ.

Аймагай ажахые болон культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдажа, жэл ерэхэ бүри гүрэнһөө ехэ мүнгэн зөөри һомологдоно. Мүнөө 1955 оной бюджедээр 1954 онойхидо орходоо 580 гаран мянган түхэриг үлүү ехээр хараалагдаба. Аймагай бюджедэй хахадынь шахуу арадай гэгээрэлэй хэрэгтэ, 2,5 миллион түхэригынь элүүрые хамгаалгын хэмжээ-ябуулгануудта гаргашалагдаха юм.

Орошо ба гарашынгаа талаар 1954 оной бюджедэй хангалтагүйгөөр дүүргэгдэһэн тухай сесси дээрэ шанга шүүмжэлэл гараа.

—Аймагай зарим эмхи зургаанууд, предприятинууд, илангаяа промкомбинат, Куйбышевай нэрэмжэтэ олзоборилгын артель, аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг, элүүрые хамгаалгын ба культурын таһагууд, мүн эндэхи худалдаа наймаанай организацинууд хангалтагүй ажалаараа бюджедэй гүйсэдхэлые таһалдуулна,—гэжэ бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Сандаков** тэмдэглэбэ.

Аймагай промкомбинат, олзоборилгын артель, пивын завод, 2-дохи автотранспортна конторо болон городой түлишын конторо мэтын предприятинууд нэгэ жэгдээр ажалладаггүй, продукци гаргалгын түсэбые һара һарадань, тогтоогдоһон номенклатурын ёһоор дүүргэдэггүй, олон ушарта таһалдуулдаг. Мүн аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай (түрүүлэгшэнь нүхэр Фролов) системын хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Тиимэһээ бюджедэй орошын статьянуудай дүүргэлтэдэ һаад ушаруулдаг байна гэжэ депутадууд **Степанов, Ермаков** гэгшэд шүүмжэлбэ.

Арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые мэдэрхэ зуураа, арадай гэгээрэлэй таһагые даагша депутат **Герасимов** һургуулиин болон багшанарай гэр байрын дутамаг байһан тухай хэлэбэ.

Улан-Удын «Снабпрос» гэжэ организациин муугаар хүдэлдэг дээрэһээ һургуулиин байрануудые заһабарилгада шухала хэрэгтэй материалнууд (шэрэ, олифа, хадааһан гэхэ мэтэ) хододоо дутажа байдаг. Тиихэдэ заһабарилгада гаргашалагдаха мүнгэн ходо оройтожо, һургуулиин занятияа эхилхын урдахана үгтэдэг. Иимэ гуримгүй ябадалые дары усадхан зайсуулха гэжэ сессидэ хабаадагшад шанга эрилтэ табиба.

Зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд доходһоо гүрэндэ түлэгдэхэ налогой болон бусад татабариин түлэбэриие жэлэй һүүл болотор оруулангүй байжа, бюджедэй дүүргэлтэдэ һаад ушаруулна. Энээн тушаа аймагай финансын таһаг, илангаяа энэ таһагай агентнар хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулдаг, сомоной Соведүүдтэ зохихо туһаламжа үзүүлдэггүй гэжэ Ехэ-Нугын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Гармаев**, Наушкинска поселково Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Янковский** болон бусад шүүмжэлбэ.

Аймагай болон нютагай бюджедые амжалтатайгаар гүйсэдхэхын тулада нютагай резервнүүдые элирүүлжэ, тэрэниие үргэнөөр хэрэглэхэ, үйлэдбэриин түсэбые саг сооһо дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадалые хангаха шухала гэжэ сесси тэмдэглэбэ.

Аймагай бюджедые сесси нэгэн дуугаар баталан абаад, тэрэниие гүйсэд бэелүүлхэ тушаа дэлгэрэнгы шиидхэбэри гаргаба.

Хоёрдохи асуудалдаа һунгагшадай захяануудые гүйсэдхэн бэелүүлхэ тухай хэлсэжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые сесси хараалба.

Н. Антонов.

Һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо

Мухаршэбэрэй аймагай Октябриин сомоной Соведэй ээлжээтэ сесси һаяхан болоо. Соведэй депутадууд, сессидэ хабаадалсаһан нютагай эдэбхитэд һуурин газарнуудые культурно-ажаһуудалай талаар болбосон түхэлтэй болгохо, колхознигуудай гэр байрануудые заһабарилха болон бариха тухай аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр П. Дымбрыловэй элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Эмхидхэлэй-ажахын талаар сомоной колхозууд нилээд бэхижээ гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Тиин һуурин газарнууд культурна байдалайнгаа талаар урда жэлнүүдэйхидэ орходоо һураггүй һайн болоо. Колхозуудай центрнүүдтэ клуб, уншалгын байшан, һургуули, эмнэлгын газар гэхэ мэтын культурно-гэгээрэлэй гуламтанууд түхеэрэгдэнхэй. Мүн колхознигуудай өөһэдынь гэр байрануудай шэнжэ түхэл нилээд хубилан һайжараа. Һүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо эндэхи һуурин газарнуудта олохон шэнэ гэрнүүд баригдаһан, һэльбэгдэн заһагдаһан байха юм.

Гэбэшье, зарим тэды амжалтануудай хажуугаар культурно-ажаһуудалай талаар сомоной колхозуудта бии байһан үшөө олон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Жэшээлбэл, Булганинай нэрэмжэтэ колхозой 8 һууриин газарнуудай олонхидонь мүнөө хүрэтэр ниитын бани баригдаагүй, культурно-ажаһуудалайнгаа талаар үшөөл гээгдэнги байха юм. Зарим тосхонуудта модо тарилга, ногооруулгын талаар юушье хэгдээгүй.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн нютагай Соведэй депутадууд болон эдэбхитэд эдэ бүхы дутагдалнуудые шангаар шүүмжэлэн, һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо тухай БМАССР-эй Верховно Соведэй сессиин тогтоол хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

— Сомоной Совет ажалшадһаа суглуулагдадаг самообложениин мүнгэ буруугаар хэрэглэдэг байна. Тиимэһээ һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха гэһэн тон шухала хүдэлмэри таһалдуулагдадаг байна, — гэжэ эндэхи һургуулиин багша, депутат Ш. Эрдынеев тэмдэглээ.

— Манай Бар тосхоной айлнуудай 60 процентнь газаагаа модо тарижа, палисаднигуудтай болонхой. Энэ жэлдэ «Путь Ленина» колхозой бүхы гэшүүд газаагаа таримал модотой болохо юм, — гэжэ сомоной Соведэй депутадууд Ф. Орлов, Г. Иванов гэгшэд тэмдэглэбэ.

Ажалшадай культурно-ажаһуудалай эрилтые саашадаа хангаха, 1955—1957 онуудта һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэриин түсэб баталан абажа, тэрэ түсэбые бэелүүлгэдэ сомоной бүхы ажалшадые элсүүлхэ гэжэ Соведэй сесси шиидэбэ.

Д. Будажапов.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ АЖАЛАЙ ДЭБЖЭЛТЭ

(Селькорнуудай бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

Сумка үргэлһэн почтальон басаган үглөө бүри манай газетын редакцида ерэжэ, олон тоото бэшэгүүдые, газетэ, журналнуудые үгөөд ошодог. Ажалшадһаа ерэһэн тэдэ бэшэгүүдые задалжа үзэхэдэ, элдэб юумэн тухай бэшэгдэһэн байдаг.... Предприятиин түрүү хүдэлмэришэн цехынгээ коллективэй амжалта тухай гү, колхозой парторганизациин секретарь хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай гү, леспромхозой мастер участогтаа модо бэлэдхэлэй хүдэлмэриие циклын графигаар эмхидхэһэн тухайгаа гү, МТС-эй агроном кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариһан тухайгаа гү бэшэхэ...

Газетын редакцинуудта үдэр бүри хэдэн олоор ерэжэ байдаг бэшэгүүд хадаа хэблэл ба үргэн ниитэ ажалшадай хоорондохи нягта холбоо барисаанай гэршэ мүн.

Һүүлэй үедэ газетын редакцида хүдөө бэшэгшэдэй статья болон корреспонденцинууд бүришье олоороо ороно. Энэнь гайхалтай бэшэ: партиин Центральна Комитедэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон республикымнай колхозно таряашад болон МТС-үүдэй механизаторнууд энэ жэлэй хабарай полевой хүдэлмэриие ажалай болон политическэ туйлай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэжэ байна.

Энэ жэлэй хабар урда жэлнүүдэйхиһээ тад ондоо, хүйтэн хабар болобо. Уһа саһан орой хайлажа, газарай хүрьһэнэй гэдэхые оройтуулаа. Сагай уларилай иимэ байһан дээрэһээ МТС-үүдэй механизаторнууд болон колхознигуудай урда хабарай тарилгые богони болзор соо үнгэргэхэ айхабтар ехэ зорилго табигдаа. Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые богонихон болзор соо дүүргэжэ, ороoһото культурануудай тарилгые агротехническэ заабариин ёһоор тариха, тиин үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табиха гээшэ механизатор, колхозник бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болоһон байна. Энэ хүндэтэ зорилгоёо манай республикын механизаторнууд болон колхознигууд амжалтатайгаар дүүргэв. Мүнөө аймаг бүхэндэ ороoһото культурануудай, кукурузын тарилга дүүрэһэн байна. Хабарай тарилгын үедэ механизаторнууд туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллаба. «Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлдэг Цагаан-Усанай МТС-эй механизаторнууд эртын тарилгые агротехническэ һайн болзор соо дүүргэв. Тракторист Н. Петров, С. Цыремпилов гэгшэд «ДТ-54» маркын тракторто техническэ харууһа һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ» гэжэ селькор **Д. Цыремпилов** бэшэнэ. Бичурын аймагай Бодонгуудай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлдэг Бага-Куналейн МТС-эй механизаторнуудай эршэтэ ажал тухай селькор **Н. Содномов** мэдээсэнэ. Эндэ коммунист Дамьяновай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада ажалладаг юм. Коммунист Дамьянов 17 жэлэй туршада механизатораар хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болоо, тэрээнээ залуу механизаторнуудта дамжуулан үгэхые оролдоно, механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэнэ. Тус бригадын механизаторнууд 801 гектарта ороoһото культурануудые тариха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэв. Мүн Хэжэнгын МТС-эй долоодохи тракторна бригадынхидай ажал хүдэлмэри тухай селькор **Жамсаранов** мэдээсэнэ.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ һурагшад, ажал хэжэ шадаха үбгэд, хүгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэдынгөө хубитые оруулалсана. Илангаяа комсомолецууд болон залуушуулай эдэбхи хэшээлые, тэдэнэй үүсхэл оролдолгые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Республикын аймагуудай колхоз, МТС бүхэндэ комсомольско-залуушуулай бригада, звенонууд эмхидхэгдээд, ороoһо таряа ехээр ургуулдаг болохо, малажалһаа ашаг шэмэ улам ехээр абаха тухай партиин табиһан зорилгые бэелүүлгэдэ ехэ нэмэлтэ оруулна. Погранична МТС-эй комсомольско-залуушуулай гурбадахи тракторна бригадын механизаторнууд социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байгаа гэжэ селькор **Климов** мэдээсэнэ. Механизаторнууд Ульяновай нэрэмжэтэ колхозой полинуудые һайнаар элдүүрилхэ, эртын ороoһото культурануудые агротехническэ эрхим болзорто тариха, тиин тарилгын гектар бүриһөө түсэбөөр хараалагдаһанһаа 2 центнер үлүү ехэ ороoһо таряа хуряаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Комсомолецууд хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ. Тэдэнэр эртын ороoһото культурануудай тарилгые 10 үдэрэй турша соо хэжэ дүүргээд, мүнөө овёс, кукуруза болон бусад оройн культурануудые тарижа дүүргүүтэй байна. Энээнэй хажуугаар механизаторнууд 150 гаран гектар пар хахаланхай. Трактористнууд Василий Полынцев, Нихмадин Ахмедзянов, Борис Габдрахманов, Леонид Черепанов гэгшэд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

«Гашейн МТС-эй 17-дохи тракторна бригадын механизаторнуудай дунда 17 наһатай тракторист Владимир Цыбикмитов эрхим механизаторнуудай нэгэн болонхой» гэжэ селькор **Цыдыпов** бэшэнэ. Мүн энэ МТС-эй механизатор Дымбрыл Бадмаев 61 наһатай болобошье габшагай солбон зандаа трактористаар ажаллажа байна гэжэ селькор **Цырендашиев** омогорхон бэшэнэ. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа олон. Республикымнай ажалшад Эхэ оронойнгоо арадай ажахын хүгжэлтын урманда улам һайнаар, бүри ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллахые хүсэнэ.

Манай республикын ажалшадай материальна ажабайдалай хэмжээн жэл бүри дээшэлжэ, колхознигууд болон механизаторнуудай культурна эрилтэ улам үргэдэнэ. Тиимэһээ колхознигууд болон механизаторнуудай байра байдалые һайжаруулгада партийна организацинууд тусгаар анхарал хандуулха зэргэтэй. Полинууд дээрэ ажаллажа байһан колхознигууд ба механизаторнуудые һайн байраар хангаха, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга тэдэндэ олгохо шухала. «Хэжэнгын МТС-эй комсомольско-залуушуулай хоёрдохи тракторна бригада Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ ажалладаг. Колхозой партийна организациин оролдолгын ашаар механизаторнуудта һайн байра түхеэрэгдэһэн байна. Бригадын байрладаг полевой стан соо һаруул, сэбэр. Тэндэ номууд, газетэнүүд байдаг, мүн радиоприёмник тодхогдонхой. Механизаторнууд сүлөөтэй сагаа зохидоор үнгэргэхэ аргатай» гэжэ селькор **Бадмаев** бэшэнэ. Тиимэһээ, эндэхи механизаторнуудай ажал хүдэлмэриншье урагшатайгаар ябажа байнхай. Трактористнууд-комсомолецууд **Ц. Санжижапов, К. Сабинский, А. Рандалов, Д. Дашиев, Д. Доржиев** гэгшэд үдэрэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Мүнөө эдэнэр пар хахалжа эхилэнхэй.

Республикымнай колхознигууд ниитын малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, мяха, тоһо, һү болон бусад продуктнуудые ехээр абадаг болохын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. «Манай колхозой гэшүүд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой гарамсаар артелиингээ арга боломжонуудые тооложо үзөөд, ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаанхай» гэжэ Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой счетовод нүхэр **Мункоев** бэшэнэ. Молотовойхид хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ тухай хэмжээ-ябуулгануудые аймагуудай колхоз бүхэн хараалһан байна. Ойрын жэлнүүдтэ мяха, тоһо, һү, үндэгэ болон бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгэ улам дээшэлүүлхын тулада колхозуудта кукуруза ехээр таригдаба. «Калининай нэрэмжэтэ колхозой правлени ба парторганизаци кукуруза тарилгада шухала анхарал хандуулна. Колхозой партийна организаци кукуруза тарилгада артелиин бүхы гэшүүдые, мүн ажал хэжэ шадаха үбгэд, хүгшэдые элсүүлээ. Кукуруза тарилга дээрэ үдэр бүри 300 хүн ажаллажа, тэрэниие 5 үдэрэй турша соо дүүргэбэ» гэжэ Курумканай аймагһаа селькор **Б. Ринчинов** мэдээсэбэ. Тиимэһээ калининайхид ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхаһаа гадна, ороoһо таряанай ургасые горьтойхоноор нэмээхэ байһаниинь найдамтай. Мүнөө эндэхи колхознигууд кукурузын хойноһоо харууһа эмхидхэжэ эхилбэ.

Мүн тэрэшэлэн Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй, Кяхтын аймагай Погранична МТС-эй харьяата колхозуудта кукуруза тарилгын эмхитэйгээр, саг болзортоо үнгэрһэн, энэ хүдэлмэридэнь колхознигуудта механизаторнуудай ехэ туһа хүргэһэн тухай селькорнууд **Ф. Сибиданов, С. Таханов** гэгшэд бэшэнэ.

Хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ колхознигууд, механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон хүдөөгэй бүхы ажалшадай ажалай шэнэ дэбжэлтэ туйлаһан тухай селькорнууд **П. Содбоев, А. Шулунов, А. Михайлов** болон бусад мэдээсэнэ.

Манай редакцида мүн эмхи гуримгүй ажал тухай, али нэгэн хүдэлмэринүүдэй дүүргэгдэхэ һайн саг болзорой алдагдажа байһан тухай селькорнуудай шүүмжэлжэ бэшэһэн статьянууд орожо байдаг. Жэшээлхэдэ, Мухаршэбэрэй, Закаменай аймагуудай колхозуудай бэлэдхэл муутай байһан дээрэһээ кукуруза тарилгые ехээр удааруулһан тухай нүхэд **Ожигов, Гончиков** гэгшэд мэдээсэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тарилгадаа харууһа һайнаар хэжэ, элбэг ехэ ургасын түлөө саашадааншье шангаар тэмсэхэ байһаниинь лабтай. Энэ зундаа тарилгада, илангаяа манай эндэ шэнэ культура болохо кукурузын тарилгада харууһанай ямараар хэгдэжэ байһан тухай селькорнууд саг үргэлжэ бэшэжэ байха ёһотой.

СИЛОСНЭ БАРИЛГЫН hАРА

Хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлжэ байнабди

й колхозой гэшүүд КПСС-эй январска Пленумhээ hүүлдэ hан хэмжээ-ябуулгануудаа хын түлөө тэмсэжэ байна. ма манай hаалишадай эрхи-жаллажа байhанииe тэмдэг-рэгтэй. hаалишан Дулгар ажахын энэ жэлэй үнгэ-8 hара соо даажа байhан бухэнhөө дунда зэргээр 1165 hаагаа. Харин тэрэнэй жэл эн бухэнhөө hү hааха түсэб тр юм. Тиихэлээрээ нүхэр а мүнөө хойто жэлэй түсэ-жаллажа байнхай. Республи-ьяата малшан Цымжит Нам-энэ болзор соо үнеэн бүхэн-58 литр, Цыдыма Балданова тр, Должома Цыдендамбае-литр, Ханда Жалсанова 850-тр hү hаажа, мүн лэ hайн ам-түйлаба.

 колхозой правлени болон организаци зунай сагта hү hаалгые үбэлжэлгын орходоо хоёр дахин дээ-зорилгоор зунай бэлшээ-бөөр эмхидхэхын тулада шу-хала бүхы хэмжээнүүдые абажа байна. Зундаа ургажа байха үедэнь малда ногоон конвейер болгон эдюулхын тулада кукуруза таряабди. Хамта 200 гектар дээрэ кукуруза саг болзортоо таригдаад, мүнөө газарhаа бултайн ургажа байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй механизаторнууд болон тэндэхи колхознигуудай уряагаар силоснэ барилгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа захалба. Түсэбэй ёhоор энэ жэлдэ баригдаха силоснэ 18 набтар башнинуудай гурбаниинь баригдажа дүүрээ. Тэдэ башнинууд тус тустаа 100—100 тоннын багтаамжатай юм. Энэ июнь hара соо силоснэ барилгын горьтойхон хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Мүнөө энэ хүдэлмэрине түргэдхэхэ тушаа колхозой правлени болон партийна организаци яаралтай хэмжээнүүдые абажа байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ хабарай тарилгын түгэсхэгдэжэ байхада энэ шухала хүдэлмэридэ колхозой бүхы хүсэн элсүүлэгдэхэ ёhотой. Манай колхозой гэшүүд силоснэ барилгануудые тон шухала, хойшолуулашагүй хүдэлмэринүүдэй нэгэн гэжэ тоолоно. Тэрэншье зүб. Юуб гэхэдэ, хэдэн зуугаад гектар кукуруза тарижа, баян ургаса ургуулаад, тэрэнээ хэхэ, хадагалха газаргүй hуужа байхаhаа аюултай юумэн үгы.

Силоснэ барилгануудай хажуугаар мүн малай байранууд, малшадай hууха гэрнүүд болон үйлэдбэриин бусад барилганууд бодхоогдоно. Энэ жэлдэ хоёр айлай hууха 3 гэр шэнээр барижа, малшадтаа үгөөбди. Тиихэдэ малшадта 1 бани, мүн 1 клуб баригдаа.

Мүнөө манай колхозой гэшүүд зоотехническэ барилгануудайнгаа жэлэй түсэбые июлиин 1 болотор дүүргэхэ зорилготойгоор хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байна. Ингэжэ манай колхозойхид табан жэл соо хэгдэхэ хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ захалба.

Ц. Намжилов, Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь.

Силоснэ барилгануудаа юундэ захалнагүйб?

жэлдэ Баргажанай аймагай й нэрэмжэтэ колхоз барилга эхэн түсэбтэй. Намар боло-дэй байха нэгэ типовой бай-идсэй хоёр байра, тэжээлэй хни, 2 гэр, үйлэдбэриин бо-ьтурна бусад олон барилга-аригдажа ашаглалгада үгтэ-той. Тэрэнhээ гадна колхоз дэ 1150 тонно орохо силоснэ нуудые бэлэдхэхэ түсэбтэй эд мүнөө эндэ барилгын хү-муугаар ябуулагдана. Хо-айха нэгэ байра баригдажа аад, хүдэлмэринь урагшаа й. Барилгын бригадада гэжэ бэшээтэй байбашье, тэдэнэй л 12-ынь барилга дээрэ рилнэ. Барилгын материал туу. Эндэ шулуунай хэды байгаашье hаань, тэрэниие барилгада хэрэглэхэ тушаа колхозой правлени хэмжээ абанагүй.

Энэ жэлдэ колхоз 200 гектарта кукуруза тариба. Теэд ургуулhан ургасаяа хаана хэхэ, хаана хадагалха тухай колхозой хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал, түрүүлэгшэ нүхэр Устинов, партийна организациин секретарь нүхэр Н. Раднаев гэгшэд hанаагаа зобоногүй. Силоснэ барилганууд түсэбэй ёhоор май hара соо дүүргэгдэхэ ёhотой байhан аад, мүнөө болотор эхилнэгүй. Колхозой правлени силоснэ түхеэрэлтэнүүдые бариха түсэб малажалай фермэнүүдтэ эльгээгээд лэ hанаагаа амаршоо.

Шэмэтэ тэжээлээр дутамаг байдаг дээрэhээ колхозой үнеэд hү багаар үгэнэ. Ажахын энэ жэлэй түрүүшын 7 hара соо үнеэн бүхэнhөө арайхан гэжэ 183 литр hүн hаагдаа. Май hара соошье үнеэдhээ hү hаалга мүртэйгөөр дээшэлээгүй. Гол түлэб шэмэтэ тэжээлээр дутамаг байдаг дээрэhээ малайнгаа ашаг шэмэ багаар үгэдэгые колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдэжэ байгаад, эртэнhээ hайнаар бэлдэжэ, үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ силос даражa абаха гэжэ оролдоногүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд тус тустаа 10-аад хүнүүдтэе шефскэ организацинуудтаа — Уланай гүрэнэй тээрмэ, Уланай сельпо хоёрто силоснэ барилгануудыемнай барижа үгэхэ юм гэжэ найдаад hуудаг заншалтай. Эдэ хоёр организацинууд майн 22-то силоснэ нэгэ траншейн нүхэ малтажа захалаа. Зүгөөр, хүдэлмэринь урагшаа ябанагүй.

З. Тараскин.

Комсомолецууд-барилгашадай эрхим ажал

С-эй ЦК-гэй январска Пле-түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр оhон Түнхэнэй аймагай Ста-нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд лдэ малай байрануудые, си-болон үйлэдбэриин бусад ба-нуудые хэзээ хэзээнэйхиhээ барижа байна. Эндэ гол түлэб комсомолецууд ба залуушуулhаа бүридэhэн тусхай барилгын бригада бии болгогдоо. Энэ бригадынхид августын 1 болотор 500 хонидой байха байра барижа дүүргэхэ уялга абанхай. Июниин 5-да тэрэ байрын хананууд бодхоогдожо дүүрээ. Мүнөө бригадын гэшүүд тэрэ байраяа хушаха дараанса хуулажа байна. Тус бригадынхид энэ байраhаа гадна 100 гахайн байха 1 байра барижа байна. Тэрэ байрань октябриин 1 болотор дүүргэгдэхэ юм.

Б. Ябжанов.

Курумканайхидай уряагаар

УРА. Окино-Ключевскойн ба-уналейн МТС-үүдэй харьяата удта просын тарилга хэгдэжэ Курумканай колхознигуудай энэ культура шэнэ ба боро удта таригдаха юм.

Куналейн МТС-эй Маленко-эрмжэтэ ба «Коммунизм» кол-нёдондо жэлдэ хахалагдаhан гектар шэнэ газарта ультурые тарижа эхилэн-н тус МТС-эй Ленинэй нэ-ба «Заря коммунизма» кол-а «Омская» гэжэ сортын просын үрэhэн шэнэ газарнуудта таригдаба.

—Манай МТС-эй харьяата колхозууд просын үндэр ургаса хуряахын зорилгоор 200 гаран гектар шэнэ ба боро газарта тарилга хэжэ байна. Просо хадаа шэнэ ба боро газарта тон hайн ургаса үгэдэг юм,—гэжэ Бага-Куналейн МТС-эй директор, агроном нүхэр Д. Г. Бурлаев мэдүүлнэ.

Тэрэшэлэн Окино-Ключевскойн МТС-эй харьяата Сталинай, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозуудта 100 гаран гектарта просо таригдаа. Тус МТС-эй колхозууд 390 гектар шэнэ ба боро газарта тарилга хэхэ юм.

Шэнээр хахалагдаhан газарнуудые парлажа, хэрэглэнгүй орхихогүйн тула Бичурын аймагай колхозууд Курумканай колхознигуудай уряагаар, энэ жэлдэ парлагдан элдүүрилэгдэхэ шэнэ ба боро газарнуудта просо тариха гэжэ шиидэз.

Б. Дымбрылов.

Партиин уряагаар колхоздо ошоhон Вера Григорьевна Зданович эрхим огородшон юм. Үнөө Дальна Востогто байхадаа өөрынгөө бууса дээрэ кукуруза таридаг hэн. Тиимэhээ кукуруза тарилгаар ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой огород дээрэ хүдэлхэ зуураа, 1500 хэhэг кукуруза горшоогхонууд соо тарижа, парник соо hайнаар ургуулаа. Энэнь полидо hуулгагдажа, кукурузын үрэhэн абтаха юм.

—Кукуруза гээшэ хүйтэндэ яhала тэсэмгэй юм. Туршахын тула кукурузын 10 үрэhые шэл хушалтагүй парник соо апрелиин эсэсээр тариhамни түрүүшээр бага хүлдэhэн аад, мүнөө hэргээд, hайнаар ургажа байнал даа,—гэжэ Вера Григорьевна омгорхолтойгоор хөөрэнэ. — Мүноо жэлдэ мүн арбуз тарядүзэхэмни, яhала ургаха гэжэ hананаб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр В. Г. Зданович кукурузаяа полидо hуулгахаhаа урид үзэжэ байна.

Б. Мунгоновой фото ба текст.

Тарилгын хойноhоо харууhалнагүй

ХОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Хориин аймагай колхозууд кукурузын тарилгые эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэбэ. Энэ культурын баян ургаса хуряахын тулада ганса таряад лэ орхижорхихо бэшэ, харин ургасынь хойноhоо эрхим харууhалга эмхидхэхэ шухала.

Гэбэшье, Хориин аймагай зарим колхозууд кукурузын таригдаhан полиине хаража байгаад, борнойлхоор газартань борнойлго хэнэгүй. Жэшээнь, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 180 гектар кукуруза таряа, энээнэй 70 гектарынь Хан-Жаргалан гэжэ нютагта уhалагдадаг полидо таригдаа hэн. Мүнөө тэндэхи газарай хүрьhэн хатажа, гантаhан аад, борнойлогдоногүй. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Г. Будажапов, агрономынь И. Афанасьев) борнойлхоор болоhон ехэхэн кукурузын политойшье hаа, трактор дутана гэжэ шалтагаан баряад миин байна. Теэд. нүхэр Нохоевой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадада 4 колёсно трактор бии. Тэдэнэй нэгыеншье hаа хэрэглэжэ болохоор байгаа.

«Пламя», «Гигант» ба Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта кукурузын хойноhоо харууhан мүн лэ хэгдэнэгүй. Аймагай олонхи колхозуудта кукуруза ургуулха тусхай звенонууд эмхидхэгдээгүй байгаа. Тиимэhээ ургасын хойноhоо харууhалха хүнүүд олдоогүй.

Тус МТС-эй главна агроном Мышинский тракторна бригадын бригадирнуудта борнойлогты гэжэ захиралта үгтөө гэжэ хөөрэнэ. Энэ МТС-эй харьяата колхозуудта хүдэлдэг агрономууд кукурузынгаа полинуудта гаража, хүрьhыень шалгадаггүй. Мүн главна агроном Мышинский агрономуудай хүдэлмэриие шалгахаhаа байтагай, үдэрhөө үдэртэ кабинедтээ hуудаг заншалтай. МТС-эй агрономууд Сиротина, Афанасьев, мүн Калининай нэрэмжэтэ колхозой агроном Данидоржиев гэгшэд колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон колхознигуудта кукурузын ургасын газарhаа бултайжа гараадүй байхада хүрьhэнэй хатажа, гантахада борнойлго хэдэг юм гэжэ ойлгуулнагүй.

Энээн дээрэhээ харахада, Үдын МТС-эй харьяата колхозууд кукурузынгаа газарhаа бултайжа гарахыень хүлеэhээр элдүүриин хүдэлмэриие оройтуулжа, кукурузын гараса удааруулхань гээшэ.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Борнойлжо эхилээ

УСТЬ-КЯХТА. **(Телефоноор абтаба).** Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид Боотуй гэжэ газарта 200 гектар кукуруза тариhан юм. Тэрэнэй зарим хубинь зундаа малда ногоон тэжээл болгожо эдюулэгдэхэ байна. Харин мүнөө кукурузын эшэнүүдэй газарhаа бултайхатай хамта буртаг үбhэнүүд гаралсажа захалаа.

Буртаг үбhэнүүдэй ургаhан газарнуудые түүбэрилжэ байгаад, Пограничина МТС-эй хоёрдохи тракторна бригадын механизаторнууд борнойлжо байна. Энэ хүдэлмэридэ «ХТЗ-7», «Беларусь» маркын тракторнууд табигдаа. **К. Устинова.**

Сабшалангай газар hайжаруулна

hүүлэй жэлнүүдтэ Бичурын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо сабшалан hайжаруулгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө эндэ 12 хүнhөө бүридэhэн тэжээл бэлэдхэлэй бригадынхид сабшалангай газар уhалжа байдаг. Тэдэнэр үргэлжэ ехэ сабшалангууд дээрэ баян ургаса ургуулхаhаа гадна, зарим газарнуудhаа, жэшээлхэдэ, Зүүн Харлан, Цыбиктэн, Хоолой Харлан гэжэ нютагуудай сабшалангай зарим участогууд дээрэhээ га бүриин 20—40 центнер ургаса хуряаха уялга абаа.

Үрдань зунай сагта колхознигуудай сабшалангаа хоёрдохёо уhалха гэхэдэнь, эндэхи горхонууд хаташадаг, тиигэжэ уhан ехээр дутадаг байhан юм. Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлэй бригадынхид Хоолой Харлан гэжэ нютагай биишыхан горхо булагуудай эхиндэ тошон халяажа, мүльhэ хүргөөд, сабшалангуудайнгаа газарые hайнаар уhалаа.

Колхозой ниитын малай жэл бүри түргэнөөр үдэжэ байхада сабшалангууд дээрэhээ хуряаhан үбhэниинь хаанашье хүрэдэггүй байгаа. Энэ жэлдэ колхознигууд 80 гектар бэлшээриин газарые уhалагдадаг сабшалан болгожо байнхай. Энэ газарые hайнаар үтэгжүүлхын тулада үбэлhөө эхилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Үбэлдөө эндэ ехэхэн хэмжээнэй наг шэбхэ гаргаад, энэ хабартаа буталагдажа, газарай хүрьhэндэ оруулагдаhан, дээгүүрнь уhан гаргагдаhан байна.

Гэхэ зуура, сабшалангай газарнуудые hайжаруулха хүдэлмэридэнь Окино-Ключевскойн МТС харьяата энэ колхоздоо туhалнагүй. Энэ жэлдэ МТС-эй туhаламжа хүлеэжэ ядаад, колхознигууд 2 мянга гаран метр утатай канава өөhэдөө малтажа, сабшалангаа уhалба. МТС-эй механизаторнууд малдаа тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэнь колхознигуудта туhалдаг болохо ёhотой.

С. Хайданов.

Суута луговод

Гарма үбгэн мүнөө 72-той болобошье, колхоздоо hайнаар хүдэлжэ байдаг. Үбгэжөөл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздоо (Хори) луговодоор олохон жэлдэ хүдэлмэрилжэ, үбhэ ногооной баян ургаса ургуулха талаар ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ Гарма Намсараев Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ Москва ошожо ерээ hэн. Парти, правительствын анхарал оролдолгоор урмашаhан үбгэжөөл нёдондо хура бороогүй байгаашье hаань, 600 гаран гектар сабшалангай га бүриhөө дунда зэргээр 25—30 центнер шэмэ hайнтай үбhэ ногоо ургуулhан байна.

Колхозой правлени үбгэжөөлдэ үшөө хоёр хүнүүдые нэмэжэ үгөө. Тэдэнэр мүнөө Хужарта, Майла, Соорхой, Шара горхон гэжэ газарнуудай сабшалан дээрэ уhа гаргажа байна. Энэ жэлдэ луговодууд 900-гаад гектар сабшалан уhалха уялга абаа.

Ц. Цыдыпов.

КУКУРУЗА УРГУУЛАГШАДТА ТУhАЛАМЖА

Тарилгын хойноhоо hайнаар харууhалха

рузын тарилгын хойноhоо ха-ые ургасын газарhаа бул-дүйдэ эмхидхэхэ шухала. Та-эhэнэй hүүлээр бороо ороод, хүрьhэн хальhатажа ку-гарасын hаатаа хадань тэрэ-аатагүй борнойлхо хэрэгтэй. үй hаа хальhатаhан хүрьhэн hан үрэhэндэ агаар таби-тиигэжэ кукурузын гарасань г, удаардаг байна. Тэрэшэлэн ээрэ буртаг үбhэнэй ургаа рнойлго мүн лэ заатагүй хэ-. Хэрбээ кукуруза тариhан-шо дулаан байгаад, поли буртаг үбhэн ургаагүй байгаа иимэ газарта ургасын гара-рид борнойлго хэлтэгүй.

хын газарhаа бултайжа бай-борнойлго заатагүй хэхэ хэ-. Энэ хадаа газарай хүрьhые бамбагар байлгаха гэhэн зо-. Энэ хүдэлмэриие үглөө-тэгүй. Юуб гэхэдэ, ургамал бэедээ уhа ехээр татанги бэлээр гэмтэдэг байна. наранда ургамалай набшын гэмтэхээ болёод байхада го хэхэ хэрэгтэй. Элhэлиг эй газарта ургамалай ехээр болоо hаань, борнойлгые ха.

ойлго хэhэнэй hүүлээр хоо-hэн нүхэндэ хүсэлдүүлжэ та-эхэ ёhотой. Горшоогхонууд уулагдаhан үрэhые иимэ нү-тариха хэрэгтэй. Горшоог-эндэ хоёр ургамал тарижа , тэрэнhээ олон болоо үүгэнь абажа хаяха юм. Энэ рине шадаал hаа эртэ хэхэ . Юуб гэхэдэ, hүүлдэ тари-амал бусадhаа хожомдожо, а муугаар ургажа болохо байна. hүүлдэ үрэhэ тариhан нүхэнүүдээ заатагүй уhалха хэрэгтэй.

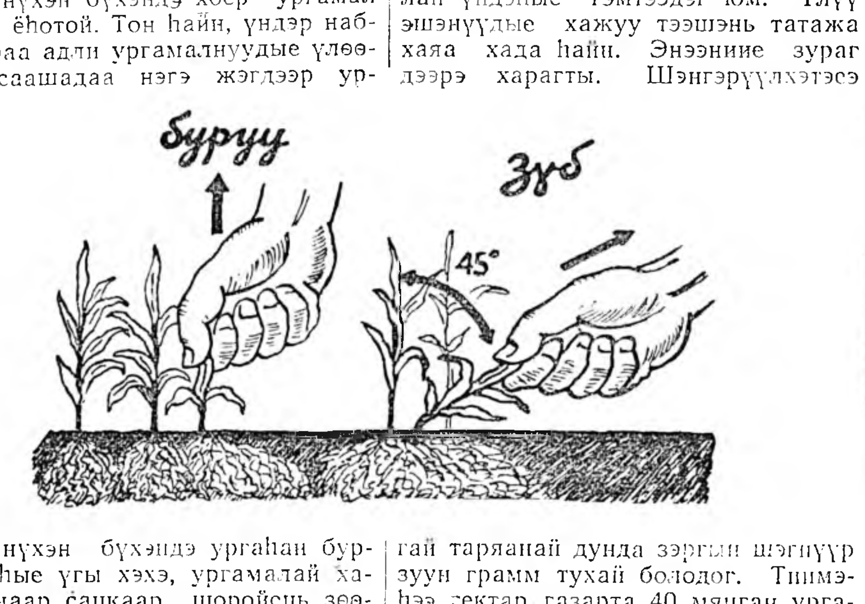
Кукурузын ургасада туун ехэ хохидол ушаруулжа болохо байна. Заримдаа ехэ талмайн таряае туун бултынь шахуу үгы хэдэг. Үшөө газарhаа бултайжа гараадүйдэнь кукурузын таряае туунууд оложо эдидэг. 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ тарингдаhан үрэhые туунууд бэлээр олодогшьегүй hаа, мүн лэ ехэ гэмтэл хэдэг байна. Тиимэ хадань туун олотой газарта полинуудые хаража байха шухала.

Кукурузын газарhаа бултайгаад, хооhон нүхэнүүдтэнь үрэhэ hуулгагдаад байхадань кукурузын полидо хэгдэхэ хойшолуулагдашагүй хүдэлмэриин үе ерэдэг: ургамалые шэнгэрүүлхэ, тэрээндэ нэмэлтэ тэжээл оруулха, ряд хоорондын түрүүшын элдүүрилгэ хэхэ саг ерэдэг. Юунhээнь эхилхэ хэрэгтэйб?

Квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэгдээд, поли дээрэ зүб квадрадууд болоо hаань, **түбхын түрүүн ряд хоорондын элдүүрилгые хүндэлөөшэнь хэжэ эхилхэ хэрэгтэй.** Хүндэлөөшэнь түрүүшын культиваци хэхэдээ hая гаража байhан ургамалые шоройгоор булажа болохогүй. Энэ зорилгоор нүхэн бүхэнhөө 15 сантиметр зайтайгаар культиваци хэхэ хэрэгтэй.

Ургасые шэнгэрүүлхын урда тээ түрүүшын культиваци хүндэлөөшэнь саг соонь зүбөөр хэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Ургамалай ямараар ургажа байhан дээрэhээ хараад кукурузын эшэнүүдые хэдыдэ, хайшан гээд шэнгэрүүлхэ тухай асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй. Ургамалай бүри нарай байхада энэ хүдэлмэриие хээ хада нарай эшэнүүд гэмтэжэ оггтолон хосоржо болохо. Томохон болоhон эшэнүүд гэмтэсэгүй байдаг. Хэрбээ кукурузын эшэнүүдэй хажуу тээшээ унаа hаань, ургамалай 4—5 набшаhатай болоторынь шэнгэрүүлгэ эхилхэгүй. Тиигээгүй hаань, 3 набшаhатай болоод дүрбэдэхиинь гаража байхада шэнгэрүүлжэ эхилхэ. Тэрээнэй hүүлээр нүхэн бүхэндэ хоёр ургамал үлөөхэ ёhотой. Тон hайн, үндэр набтараараа адли ургамалнуудые үлөөхэдэ саашадаа нэгэ жэгдээр ургажа, hайнаар ээдеэшэдэг. Энэ хүдэлмэри хэхэдээ ургамалнуудтай нүхэнүүдые ута болгожо болохогүй. Юуб гэхэдэ, иимэ ута нүхэнүүд ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэ hаалта болодог, ургамал гэмтэдэг байна.

Ургамалые шэнгэрүүлхэ хүдэлмэри оройтуулжа болохогүй. Саг соонь энэ хүдэлмэри хээгүй hаа ургамалнууд бэе бэедээ hаалта хэдэг. Саг соонь шэнгэрүүлээгүй ургамалай эшэнүүд нарин байдаг, тэдэнhээ муу буурсагууд гарадаг байна. Газарhаа үлүү эшые hугалхадаа сэхэ дээшэнь татажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, иигэжэ татаа хада үлэhэн ургамалай үндэhые гэмтээдэг юм. Үлүү эшэнүүдые хажуу тээшэнь татажа хаяа хада hайн. Энээниие зураг дээрэ харагты. Шэнгэрүүлхэтэсэ хамта нүхэн бүхэндэ ургаhан буртаг үбhые үгы хэхэ, ургамалай хажууханаар сапкаар шоройснь зөөлэрүүлхэ хэрэгтэй.

Ургамалай үдхэниие тодорхойлго хадаа кукурузын баян ургасын түлөө тэмсэлэй шухала нүхэсэл гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Жэшээнь, 70x70 сантиметр квадрадуудтайгаар кукуруза тариhан районуудта нүхэн бүхэндэнь хоёр-хоёр ургамал үлөөхэдэ гектар дээрэ 40 мянган ургамал байха ёhотой. Харьковска областьдо ургуулдаг кукурузын юрын буурсагай таряанай дунда зэргын шэгнүүр зуун грамм тухай болодог. Тиимэhээ гектар газарта 40 мянган ургамал ургуулжа, ургамал бүхэнhөө оройдоо нэгэ-нэгэ буурсаг абаа хада кукурузын 40 центнер таряан абтажа болохоор гээшэ. Түрүү агротехникэ хэрэглэн, кукуруза тарижа ургуулдаг колхоз, совхоз бүхэн иимэ ургаса абажа шадаха байна.

Шэнгэрүүлhэнэй hүүлээр ургамалнууд түргэнөөр хүгжэжэ, буурсагууд бии боложо эхилдэг байна. Эгээл энэ үедэ тэдэнэр тэжээлтэ зүйлнүүдээр ямараар хангагданаб, тэрээнhээ буурсагуудай хэмжүүр болон юрэнхыдөө ургасын ехэ бага дулдыдадаг байна. Эгээл иимэhээ энэ үедэнь ургамалда нэмэлтэ тэжээл оруулха хэрэгтэй.

Энэ үедөө ургамал азодые тон ехээр хэрэглэдэг. Тиимэhээ түрүүшын нэмэлтэ тэжээл оруулхадаа гектар бүхэндэ үйрүүлэгдэhэн 3—5 центнер шубуунай аргал гү, али 5—7 тонно перегной, үгышье hаа 3—4 дахин ехэ уhанда холёод 3—5 тонно наг шэбхын шүүhээр тэжээл оруулха хэрэгтэй. Минеральна үтэгжүүлгэhээ 75—100 килограмм селитрые 150 килограмм суперфосфадтай холёод үтэгжүүлгэ оруулхада болохо. Наг шэбхын шүүhэн хадаа азотно-калийна үтэгжүүлгэ гээшэ, тиимэhээ тэрэниие 1 центнер суперфосфадтай гү, али 3—4 центнер үнэhэнтэй холёод үтэгжүүлгэ хэхэдэ болохо.

Шэнгэрүүлhэнэй hүүлээр кукурузада нэмэлтэ тэжээл оруулхада ехэ hайн байдаг.

Нэмэлтэ тэжээл оруулhанай hүүлээр утаашань элдүүрилгэ хэхэдээ үтэгжүүлгэ оруулалсадаг байна. Нүхэн бүхэнhөө 10 сантиметр зайтайгаар иимэ элдүүрилгэ хэхэ хэрэгтэй.

Ряд хоорондын түрүүшын элдүүрилгые утааша хүндэлөөшэнь хэхэдээ 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ хэдэг. Саашанхи элдүүрилгые 2—3 сантиметрээр гүйхэн болгожо хэдэг байна. Энэ юундэ тиигэнэб гэхэдэ, кукуруза ургажа байхадаа хажуу тээшээ олон үндэhэтэй болодог, тэдэнь дээрэнэг байгаад гэмтэжэ болохо байна.

Саашадаа кукурузын полинуудта хэгдэхэ гол хүдэлмэринүүд юуб гэхэдэ, ряд хоорондын элдүүрилгэ ба нүхэнүүдэй хажуудахи хүрьhэ элдүүрилгэ болоно. Ряд хоорондын элдүүрилгын хэды дахин хэгдэхыень тодорхойлхо аргагүй. **Газарай хүрьhэн ходо зөөлэн, буртаг үбhэгүй байха ёhотой** гэжэ хододоо мэдэхэ хэрэгтэй. Квадратно-гнездовой аргаар хэhэн тарилга хадаа ряд хоорондын элдүүрилгые хүсэд механизацилха арга олгоно. Имагтал нүхэнэй хажуугаархи шоройе зөөлэрүүлхэ хүдэлмэри гараар сапкаар хэгдэхэ болоно.

Кукурузын 70 сантиметр үндэр болоод байхада ряд хоорондын элдүүрилгые трактораар хэжэ болохогүй. Тиимэhээ удаадахи элдүүрилгые мориин зэмсэгээр хэхэ хэрэгтэй.

Кукурузын хойноhоо харууhалгын нэгэ шухала эрилтэ хадаа газарай хүрьhые шиигтэй байлгаха шухала. Имагтал шииг нойто ехэтэй газарта кукуруза hайнаар ургадаг ба үтэгжүүлгые бэедээ hайнаар татадаг.

Кукурузын эшэнүүдэй үлүү hалаануудые отолжо хаяха хэрэгтэй. Кукурузын эшэhээ хажуу тээшээ ургаhан үлүү hалаанууд зарим шииг нойтыень ба тэжээлтэ зүйлнүүдыень бэедээ татажа ургамалда hаалта хэдэг юм. Тиимэhээ иимэ hалаануудыень отолжо хаяха хэрэгтэй. Эдээнэй 15—20 сантиметр үндэртэй болоод байхадань таhалжа хаяха бэшэ, харин узуураарнь хурса хутагаар отолхо хэрэгтэй. Ингэжэ абтаhан hалаануудые малда эдюулхэдэ хамаагүй.

Кукурузын эшэнүүд заримдаа головнятай болодог байна. Ургамалай долоо найман набшаhатай боложо байха үедэ головнянууд бии болодог юм. Тиигээд саашадаа ехэ боло болоhоор бүхы ургамалые гэмтээдэг байна. Тиимэhээ головнятай болоhон ургамалые hугалжа хаяха хэрэгтэй. Тиихэдээ иимэ ургамалнуудые полиhоо холо абаашажа хаяха гү, али булаха ёhотой. Зүб севооборот бии болгохо гээшэ энээнтэй тэмсэхэ шухала арга болоно. Кукуруза тариhан газартаа хойто жэлынь тэрэниие баhа тарижа болохогүй.

«Молодой колхозник» гэжэ журналда толилогдоhон, Украинска ССР-эй Наукануудай академиин болото гэшүүн, профессор **Н. Н. КУЛЕШОВОЙ** статьяhаа абтаба.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй секретариадай КОММЮНИКЕ

ВЕНА, июниин 6. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй секретариат коммюнике толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ заагдана. Июниин 1-нэй мэдээнэй ёhоор, Хельсинкидэ болохоёо байhан Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ 75 оронhоо 2 мянга шахуу хүн хабаадаха байна.

Уласхоорондын олон организацинууд ассамблейн хүдэлмэридэ хабаадалсахые хүсэнэ.

Ассамблейдэ хабаадалсахые хүсэжэ байhан ажал-ябуулагшад хадаа манай бодомжын ёhоор, хэрбээ hанамжанууд тухайгаа hаадгүйгөөр хөөрэлдөөд, хэрбээ ёhотойл гол шухала дискуссиин хэгдээд байгаа hаа, Ассамблей амжалта туйлаха байна гэжэ мэдүүлнэ гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Энээндэ зохилдуулан Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюро хадаа доро дурсагдаhан дурадхалнуудые зохёогоо:

1) хүдэлмэрилхэ гуримые ассамблейдэ хабаадагшад бултадаа эсэслэн тогтоожо шадаха байна;

2) дискусси хэхэ гол темэнүүдтэ буу зэбсэг хуряалга ба атомна зэбсэг, сэрэгэй бүлэглэлнүүд, нацануудай аюулгүй байдал ба харилсан ажаллалга, бэеэ даанхай байдал ба эб найрамдалые аршалан хамгаалга гэхэ зэргын шухала асуудалнууд хамаадаха байна;

3) тусхай асуудалнуудые хүсэд hайнаар зүбшэн хэлсэжэ шадахаар ассамблейн хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ юм. Энээнтэй дашарамдуулан пленарна заседаниинуудые хэжэ, бүлэг бүлэгөөрөө уулзалгануудые хэжэ ассамблейн хүдэлмэри үнгэргэхэ тухай дурадхагдана. Пленарна заседаниинууд дээрэ зүбшэгдэхөөр хараалагдаhан асуудалнуудаар үгэ хэлэжэ ба элидхэлнүүдые хэжэ болохо юм. Бүлэгүүдтэ ба баганууд бүлэгүүдтэ элдэб асуудалнууд тон тодорхойгоор хаража үзэгдэхэ ёhотой.

Ассамблей хадаа олонхиин дуугаар хэдэ хэдэн резолюцинуудые баталан абаха зорилго өөрынгөө үмэнэ табинагүй. Тэрэ хадаа уласхоорондын элдэб асуудалнуудаар ондо ондоо hанал бодолтойшуулай ба интересүүдтэйшүүлэй түлөөлэгшэдэй хоорондо үгээ ойлголсохо ябадал туйлахые хүсэнэ.

Даб дээрэ хэгдэhэн хэлсээнүүд дээрэhээ, мүн ассамблейдэ хабаадагшадай түлөөлэлгэ ехэтэй байhан дээрэhээ амжалтатайгаар хүдэлмэрилхэ үндэhэ hуури табигдаа гэжэ баталан хэлэжэ болохо байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблей хадаа уласхоорондын түгшүүрилдэ хүргэдэг асуудалнуудые эбэй ёhоор шиидхэхэ ябадалда туhалха, бүхы арадуудай хүсэжэ байhанай ёhоор, нацануудай хоорондо харилсан ажаллалга тогтоохо хэрэгтэ шухала нэмэри болохо байна гэжэ коммюникегэй түгэсхэлдэ онсо тэмдэглэгдэнэ.

Каирта Неру мэдүүлгэ хэбэ

КАИР, июниин 6. (ТАСС). Советскэ Союзда орохо замдаа Индиин премьер-министр Неру июниин 5-да Каирта ойро зуурхан тогтоhон байна.

Неру хадаа хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлгэ хэхэдээ, Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдтэй минии хэхэ хэлсээнүүдэй гол асуудал эб найрамдал ба уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулха тухай асуудал болоно гэжэ онсо тэмдэглээ. «Инди ба Советскэ Союз эб найрамдалые хүсэдэг, тиин энэ асуудалые бидэнэр зүбшэн хэлсэхэбди» гэжэ Неру мэдүүлээ.

Азиин ба Африкын оронуудай Бандунгда болоhон конференци уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулгада ехэ удхашанартай байгаа гэжэ Неру саашань онсо тэмдэглээ.

Москвада хэхэ хэлсээнүүд тухайгаа дахин тогтохо зуураа, худалдаа наймаанай ба экономическа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байнабди гэжэ Неру хэлээ. «Манай табанжэлэй түсэбэй дүүрэхэеэ байhан дээрэhээ бидэнэр шэнэ түсэб зохёохоёо байнабди. Энээнтэй дашарамдуулан түсэблэлгын зарим асуудалнуудые Росситай зүбшэн хэлсэхые би хүсэхэ байнаб» гэжэ тэрэ нэмэжэ хэлээ.

Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру Прагада ерэбэ

ПРАГА, июниин 6. (ТАСС). Зорюута айлшалхаяа Москва орожо ябаhан Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру мүнөөдэр Прагада ерэбэ.

Чехословакиин премьер-министр Вильям Широкий, премьер-министрын нэгэдэхи орлогшо Яромир Доланский, премьер-министрын орлогшонор Вацлав Копецкий ба Людмила Янковцова, Гүрэнэй түсэблэлгын управлениин түрүүлэгшэ Отакар Шимунек, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Вацлав Давид, СССР-эй посол Н. П. Фирюбин, Индиин посол Д' Вира, Прагада байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зурганууудые толгойлогшонор, бусад тусхай тушаалта хүнүүд, тэрэшэлэн чехословацка ба хариин гүрэнүүдэй хэблэлэй түлөөлэгшэд индийскэ ба чехословацка гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн аэродром дээрэ Неруе угтаа.

Премьер-министр Д. Неруе угталгын үедэ хүндэтэ харуул табигдаhан, Индиин ба Чехословакиин гүрэнэй гимнүүд наадагдаhан байна.

Индиин премьер-министрые Вильям Широкий халуунаар амаршалаа. Д. Неру харюугай үгэ хэлэхэдээ, чехословацка ба индийскэ арадуудай хоорондо хани ёhоной холбоо барисаанай саашадаа хүгжөөгдэхэ ба бэхижүүлэгдэхэ байhанда найдажа байhан тухайгаа элиишэлэн мэдүүлээ.

Югославиин ба Финляндиин хоорондо худалдаа наймаанай хэлсээнүүд боложо байна

БЕЛГРАД, июниин 5. (ТАСС). «Политика» гэжэ газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, эд бараа андалдан абалсаха тухай хэлсээ баталха зорилгоор Югославиин ба Финляндиин хоорондо Белградта хэлсээнүүд боложо эхилээ. Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретариадай советник Янез Флере Югославска делегациие, тиихэдэ Финляндиин делегациие гадаадын хэрэгүүдэй Министерствын зүүн оронуудай таhагай начальник Алдар Фон Хайрот толгойлно.

Индидэ булад үйлэдбэрилгэ

ДЕЛИ, июниин 5. (ТАСС). Индийскэ информационно бюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, Индидэ 1954 ондо 1.226 мянган тонно булад үйлэдбэрилэгдөө. Индидэ булад үйлэдбэрилгэ иимэ хэмжээндэ хэзээдэшье урда тээнь хүрөөгүй юм. Мүн 1954 ондо 387 мянган тонно булад ондоо тээhээ асарагдаhан байна.

США Баруун Германиие зэбсэглэнэ

НЬЮ-ЙОРК, июниин 6. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Баруун Германиин ажахын министр Эрхард июниин 5-да Вашингтондо ерэбэ. Мэдээсэл дээрэhээ хаража үзэхэдэ, Эрхард хадаа баруун-германска вермахтые американска зэбсэгүүдээр хангаха тухай американска засаг баригшадтай хэлсээ хэхэ байна.

Баруун Германида эльгээгдэхээр бэлэн болоод байhан хэдэн зуун миллион долларой сэрэгэй хэрэгсэлнүүд США-гэй складуудта мүнөө үедэ бии юм гэжэ агентство заана.

Турецкэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй манёвр

ПАРИЖ, июниин 5. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Анкараhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, Измирын районд турецкэ бригадын частьнуудай манёвр июниин 3-да болоо. Урда Корейдэ байhан турецкэ сэрэгүүдые hэлгэхын тулада энэ бригада бэлэдхэгдэжэ байнхай. Хуурай газарай сэрэгүүд ба авиаци энэ манёврто хабаадалсаа.

Турецкэ армиин генеральна штабай хүтэлбэрилэгшэд Хойто-атлантическа союзhаа Европын Урда ба Зүүн-Урда зононуудта байдаг зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшэд манёвр дээрэ байлсаа.

Франциин эб найрамдалай Национальна Соведэй сесси

ПАРИЖ, июниин 5. (ТАСС). Франциин эб найрамдалай Национальна Соведэй сесси үсэгэлдэр Парижда нээгдээ. Эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй зорилгонууд тухай Национальна суглаанай депутат Эммануэль Д'Астье Де Ла Вижери элидхэл хээ. Элидхэлшэ хадаа уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалые шэнжэлхэ зуураа, эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Бандунгска конференциин, Австрийска гүрэнэй Договор баталалгын ба советско-югославска хэлсээнүүдэй ехэ удхашанарые онсо тэмдэглээ.

Эб найрамдалай Национальна Соведэй сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

ПАРИЖ, июниин 6. (ТАСС). Франциин эб найрамдалай Национальна Соведэй сесси дүүрэбэ. Эб найрамдалай Национальна Соведэй президиум ба бюро сесси дээрэ hунгагдаа, мүн хоёр резолюци батална абтаа. Болохоёо байhан Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн ассамблей тухай резолюци соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Энэ ассамблей хадаа уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулха зам олохо ябадалда туhалха. Французска олониитэ олон тоото делегациие ассамблейдэ эльгээхэ юм.

Французска эб найрамдалай тала баригшадай зорилгонууд тухай хоёрдохи резолюци соонь хэлэгдэхэhээ гадна, Баруун Германиие зэбсэглэхэ, яаралтайгаар зэбсэглэлгэ хэхэ ба атомна дайнда бэлэдхэхэ политикын ехэ аюултай байhан тухай онсо тэмдэглэнэ.

РСФСР-эй арадай зохёолнуудай выставкэ Берлиндэ нээгдэбэ

БЕРЛИН, июниин 5. (ТАСС). РСФСР-эй арадай искусствын, гар урлалгын ба уранhайханаар бүтээгдэhэн промышленна продукциин выставкэ баярай оршон байдалда үсэгэлдэр Берлиндэ нээгдээ.

ГДР-эй Культурын Министр И. Бехер, Арадай Гэгээрэлэй Министр Ф. Ланге, ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, культурын ажал-ябуулагшад, Берлинскэ олониитын түлөөлэгшэд, дипломатическа корпусай гэшүүд выставкэ нээлгэ дээрэ байлсаа.

СССР-hээ Германска Демократическа Республикада байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ посол Г. М. Пушкин выставкэ нээлгэ дээрэ байлсаа.

Энэ выставкэ Берлиндэ июниин 25 хүрэтэр байха юм. Удаань Германска Демократическа Республикын ондоо городуудта харуулагдаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үхибүүдэй урилдаан.

В. Муллерай ф[...]

Культурна хэрэгсэлнүүдые худалдажа абана

Манай республикын колхозно таряашад парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар баян дэлгэр байдалтай боложо байна. Хүдөө ажахын бүхы hалбаринууд жэл ерэхэ бүри улам хүсэтэйгөөр хүгжэнэ, колхозуудай олзо доход дээшэлнэ. Колхозниггуд ажалта үдэртөө мүнгэ болон эдеэ хоолой продуктнуудые улам ехээр абадаг болоно.

Гансахан 1954—55 онуудай туршада Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой 28 айл уужам hаруул гэрнүүдые өөhэдтөө барая. Мүн хашаа хорёогоошье шэнэлжэ байна. Колхозниггуд hайн мебель, культурна элдэб хэрэгс[...] дые худалдан абана. Жэшээ[...] колхозой хонишод Лубсано[...] боев, Батуев, Галданов, [...] лай фермэдэ ажалладаг [...] дуков, Тараев, Лубсанов [...] сад ажалта үдэртөө абаhан [...] рөө мотоциклнуудые абаа. [...] гаран хүн велосипедүүдтэй бо[...] Колхозой 20 гаран айлнуудта [...] на» гэжэ радиоприёмник [...] байдаг. Комод, гардероб, бу[...] тефон, самовар гэхэ мэтын [...] рэгсэлнүүдые колхозой айл [...] хаража болохо байна.

К. Дор[...]

13 мянган хүн хараба

Манай Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй ордено оперо ба баледэй театрын артистнар Благовещенск городто ерээд байха зуураа, городой предприяти, эмхи зургаанууд, фабрика, заводуудаар ябажа, олон уулзалгануудые хэhэн байна.

Уулзалга бүхэндэ Сталинска шангай лауреат, СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыдынжапов Бурят-Монголой искусствын яажа хүгжэhэн тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэhэн байха юм.

Тэрэшэлэн концертдэ хаба[...] hан РСФСР-эй габьяата [...] К. Гомбоева-Языкова, Б[...] арадай артист Л. Линховоин [...] дые харагшад ехэ халууна[...] hан байна.

Манай театрын артистнар [...] вещенскдэ хоёр неделиин [...] байха зуураа, ажалшадт[...] юhэн оперо болон балетнэ [...] дые харуулhан байна. Эдэ о[...] ледүүдые городой 13 мянган [...] раба.

Н. Мат[...]

Футболоор городой түрүү hуури эзэлхын түлөө

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр футболоор городой түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлбэ.

«Динамо» стадион дээрэ түрүүлэн «Урожай» обществын футболистнууд «Буревестник» обществын II командынхидтай уулзаад, «Урожай» командынхид 5:0 гэhэн тоотойгоор шүүhэн байна.

Мүн энэ стадион дээрэ «Динамо» ба «Строитель» обществын футболистнууд уулзаба. Энэ уулзалга үсэд шанга тулалдаанай hүүлээр «Динамо» командынхидай илалтаар дүүрэбэ.

«Локомотив» стадион дээрэ «Стрела» обществын футболистнууд [...] гэй «Локомотив» обществын [...] мандатай уулзаад, бэлэхэн[...] гээ.

«Байкал» стадион дээрэ «[...] ба транспортын «Локомот[...] ществонуудай 1-дэхи кома[...] уулзаба. Үсэд шанга тула[...] удаа «локомотивайхид» 3:[...] тоотойгоор илаhан байна.

Тиин хэдэн уулзалгын уда[...] спортын «Локомотив» об[...] нэгэдэхи команда абажа [...] 9 очкоhоо 9 очко абаад, [...] hуурида гараа. «Динамынхи[...] дохи hуурида ябана.

Е. Ник[...]

Бурят-монгол хэлэнэй грамматикын учебнигэй дутуунууд тухай*

Һуралсалай энэ жэлдэ бурят-монгол хэлэнэй грамматикын учебник (I, II хуби) хэблэлhээ гараhан байна. Тус учебник хуушанхи хэблэлдээ орходоо яhала хубилжа, hайжаржа гараа. Энэнь тон hайшаалтай гээшэ, зүгөөр хуушан учебнигэй алдуу, дутуунууд хүсэд hайнаар заhагдаагүй гэжэ hанамаар. Юуб гэхэдэ, тэмдэгэй нэрэ, наречи, глагол (наклонени, причасти, залог) гэхэ мэтэ хэлэлгын хубинуудай дүримүүд теоретическэ талаараа буруугаар, алдуутайгаар тайлбарилагдана. Жэшээлхэдэ, учебнигэй I хубиин автор М. И. Имехеновэй баталhанай ёhоор, тэмдэгэй нэрэ юумэнэй шанар тэмдэглэхэhээ гадна, үйлын шанар (?) тэмдэглэнэ. Наречи хадаа үйлын шанар тэмдэглэнэгүй (?), харин имагтал үйлын болоhон ушар шалтагаание тэмдэглэнэ. Эдэ заагдаhан хэлэлгын хубинууд тухай авторай үгэhэн тодорхойлолгонуудай ёhоор, жэшээлхэдэ, хурдан морин, морин хурдан гүйнэ; hайн хүн, тэрэ hайн hурана г. м. жэшээнүүд соохи хурдан, hайн гэжэ үгэнүүд юумэнэй шанар ба үйлын шанар тэмдэглэжэ, тэмдэгэй нэрэ болоно гэжэ тоологдоно.

Зүгөөр авторай hанамжын ёhоор, тус үгэнүүд (хурдан, hайн) удхаараа оройдоо хубилаагүй аад, мини түхэл формоо хубилгаhан суффикс (аар), абахадаа наречи болоно гэжэ тоологдоно, жэшээлхэдэ, морин **хурдаар** гүйнэ, тэрэ **hайнаар** hурана г. м. Иимэhээ автор теоретическэ алдуу гаргажа, нэгэдэхеэр, хоёр ондоо шанартай хэлэлгын хубинуудые нэгэдхэнэ (тэмдэгэй нэрэ, наречи), хоёрдохёор, үгэнүүдэй нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөө хэлэлгын хубида ородог хэлэнэй ёho заншалые буруушаана. Үгэнүүдэй нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөө хэлэлгын хубида оролго ганса тэмдэгэй нэрэ, наречидэ бэшэ харин бэеэшье даагаагүй хэлэлгын хубинуудта али олон байдаг бшуу. Тиимэhээ ондоо хэлэлгын хубинуудта үгэнүүдэй оролго анхаралдаа абангүй, буруушаажа, үгышье hаа нэгэ хэлэлгын хуби болгожо, нэгэдүүлмээр бэшэ бшуу. Нэгэ зарим жэшээнүүдые хаража үзэе. Модон хэбтэнэ гэжэ жэшээ соо «модон» гэжэ үгэ юумэнэй нэрэ болоно. Энэ үгэ лексическэ удхаараа юумэнэй нэрын семантическа үндэhэ — вещественнэ, предметнэ удха тэмдэглэнэ. Гадна, модон гэжэ үгэ морфологическа талаhаа юумэнэй нэрын морфологическа категоритой (тоо, зохилдол); синтаксическа талаhаа юумэнэй нэрын синтаксическа үүргэ дүүргэжэ, нэрлүүлэгшэ болоно. Модон гэр бариgдаба гэhэн жэшээ соо «модон» гэжэ үгэ юумэнэй нэрын шанар тэмдэглэжэ, тэмдэгэй нэрэ болоно. Грамматическа, морфологическа талаhаа энэ үгэ тэмдэгэй нэрын суффикснуудые, сасуулгын, зэргын формо абадаг: модолиг, модорхуу (суфф. рхуу-лиг), эгээл модорхуу (сасуулгын зэргэ). Грамматическа, синтаксическа талаhаа тус үгэ тэмдэгэй нэрын үүргэ дүүргэжэ, элирхэйлэгшэ боложо, элирхэйлэгдэhэн үгынгөө урдань ороно. Ахада хурдан морин бии гэжэ жэшээ соо «хурдан» гэжэ үгэ мүн баhа лексико-семантическа ба грамматическа шанараараа тэмдэгэй нэрэ болоно. Зүгөөр ахын морин хурдан гэhэн жэшээ соо «хурдан» гэжэ үгэ наречиин шэнжэтэй боложо, лексико-семантическа талаараа хубилна. Тэрэ хадаа наречиин семантическа үндэhэ—үйлын шанар тэмдэглэжэ, глаголтой шадарлаад байна. Энээн дээрэhээ үгэнүүдэй нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөө хэлэлгын хубида ороhон шанар тэмдэгынь гэхэдэ:

1. Үгэнүүд лексико-семантическа талаараа ондоо хэлэлгын хубида ороходоо хубилна (тэдэнэр ороhон хэлэлгын хубиингаа семантическа удха тэмдэглэнэ).

2. Үгэнүүд грамматическа талаараа мүн баhа хубилна (тэдэнэр ороhон хэлэлгын хубиингаа грамматическа шанар шэнжэ тэмдэглэнэ).

Бидэ учебник соохи хэлэлгын хубинуудай дүримүүдые буруушаажа, мүн баhа доро үгтэhэн теоретическэ иимэ hанамжануудые баримталнабди:

1. Хэлэнэй өөрын дотоодын хуулиин ёhоор, үгэнүүд нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөөдэ хэлэлгын хубида орохо ёhотой.

2. Хэлэлгын хуби гээшэ тусхай лексическэ ба грамматическа шанартай лексико-грамматическа категори мүн.

Үгэнүүдые хэлэлгын хубинуудта илгахадаа грамматическа талаhаань, мүн баhа лексико-семантическа талаhаань хаража үзэхэ хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, «үгын семантикада—языкознани дотор гол hуури олгогдохо ёhотой» (И. В. Сталин. Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд. 1952 он).

«Ямаршье хэлэлгын хуби,— гэжэ академик В. Виноградов бэшэнэ, — морфологическа, синтаксическэ, семантическа талаhаа харагдаха ёhотой» (Ород хэлэн, 1945 он). Энээн дээрэhээ хэлэлгын хубиие гурбан талаhаань (морф. синт. семант.) хаража үзэхэ ёhотойбди.

3. Бурят-монгол хэлэнэй грамматическа байгуулалтын морфологическа онсо зүйлынь юуб гэхэдэ, бурят үгэнүүд морфологическа зарим тэмдэггүй байдаг (род харуулhан тэмдэг). Жэшээлхэдэ,ород хэлэндэ «камень» гэжэ үгэ юумэнэй нэрэ (существительное) болоно, зүгөөр каменный дом гэжэ жэшээдэ «камень» гэжэ үгэ лексико-грамматическа талаараа хубилжа, тэмдэгэй нэрэ (прилагательное) болоно. Тиихэдээ тус үгын морфологическа тэмдэгүүдынь (суффикс, залгалта) тэрэнэй ондоо хэлэлгын хубида ороhыень элирүүлэн, заажа үгэнэ: камень (сущ-ное)—каменный (пр-ное), н — суффикс, ый — үгын hүүл). Бурят-монгол хэлэнэй үгэнүүд морфологическа показательгүйгөөр, формоо хубилгангүй тэмдэгэй нэрэдэ ородог бшуу.

4. Бурят-монгол хэлэнэй грамматическа байгуулалгын синтаксическа онсо зүйлынь юуб гэхэдэ, бурят үгэнүүдэй морфологическа тэмдэггүйгөөр, формоо хубилгангүй нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөөдэ хэлэлгын хубида ороходонь, синтаксис ехэ үүргэ дүүргэжэ, элирүүлжэ үгэдэг.

5. Бурят үгэнүүдэй лексико-семантическа онсо зүйлынь юуб гэхэдэ, бурят үгэнүүд лексико-семантическа багтаамжаараа гүнзэгы, үргэн, олон удхатай байдаг, тиимэhээ хүнгэнөөр нэгэ хэлэлгын хубиhаа нүгөө хэлэлгын хубида ородог, жэшээлхэдэ, мэдүүлэл соо үгэнүүд: юумэнэй нэрэ (модон байна, моринной хурдан, хүнэй hайн), юумэнэй нэрын шанар (модон гэр, hайн хүн, хурдан морин), үйлын шанар (морин хурдан ябана, тэрэ hайн hурана) гэхэ мэтэ тэмдэглэжэ шадана. Һуралсалай энэ жэлдэ заhабарилагдан гаргагдаhан профессор Бертагаев ба бусад авторнуудай синтаксис теоретическэ иимэ алдуунуудтай гэжэ hанагдана.

I. а) Дахуул үгэтэй нэмэлтэнүүд ходоо косвенно нэмэлтэ болодог гэжэ авторнууд буруугаар тоолоно (§ 15, ноур 22). Зүгөөр, бурят хэлэндэ дахуул үгэнүүд зохилдожо хамаадаhан үгэтэеэ хамта сэхэ объект харуулжа шададаг, тиимэhээ сэхэ нэмэлтэ болодог: бригадир хүн бүхэниие дуудаба (бүхэниие—дахуул үгэ, үйлын падежэй сэхэ нэмэлтэ бололсоно).

б) «Элирхэйлэгшэ ходоодоо юумэнэй нэрэдэ хамаададаг» гэжэ синтаксис соо (§ 17, ноур 23) хэлэгдэнэ. Энэ бодол буруу байна, юундэб гэхэдэ, элирхэйлэгшэ ондоошье хэлэлгын хубида хамаадажа болохо юм: хүбүүнэй орохо дуулдаба (хүбүүнэй—элирхэйлэгшэ, причастида хамаадана).

в) Гансал дэлгэрэнгы ушарлагшанууд оборот болоно гэжэ синтаксис соо (§ 46, ноур 63) хэлэгдэнэ. Харин дэлгэрэнгы нэмэлтэ оборот боложо шададаг лэ: минии городhоо ерэхые ахамни хүлеэжэ байба (минии городhоо ерэхые—дэлгэрэнгы нэмэлтээр гараhан оборот).

г) Авторнууд деепричастна юрын оборот (§ 48, ноур 64) илгаhан, холбоhон деепричастинуудаар гаргагдадаггүй гэжэ теоретическэ буруугаар тайлбарилна: Цэрэн, муухайгаар хашхаржа, мэдээ табин, тэндээ унашана (холбогдоhон ба илгаhан деепричастяар гарагдаhан деепричастна оборот. Х. Намсараевай зохёолhоо).

II. Синтаксисэй авторнууд зарим материалаа тодо бэшээр, ойлгосогүйгөөр тайлбарилна, нэрлэбэл:

а) Авторнуудай хэлэhэнэй ёhоор, элирхэйлэгшэ (§3, ноур 9), хамаадаhан үгэтэеэ хүтэлбэрилэгдэдэг, зүгөөр тэмдэгэй нэрэ хамаадаhан үгэтэеэ шадарладаг. Манай hанахада, юумэнэй нэрээр, причастяар гараhан элирхэйлэгшэ шадарладаг (улаан наран, ерэhэн хүн), юумэнэй нэрээр гараhан элирхэйлэгшэ хамаадаhан үгэтэеэ хүтэлбэрилэгдэдэг (гэрэй хана) гэжэ тайлбарилха зэргэтэй байгаа.

б) «Бэлэй, ха, юм гэhэн частицанууд (§ 13, ноур 19) туд үг[...] шэ болоhые заадаг» гэжэ а[...] бэшэнэ. Зүгөөр, частицануу[...] нүүдтэ гансал нэмэри удха [...] тиихэдээ «үгын хэлэгшэ боло[...] жа» шададаггүй.

в) авторнууд хандалга [...] гүйгөөр тайлбарилна (§ 37, 52).

III. Синтаксис соо зарим с[...] ческа материалнууд дутууга[...] сэдбэшээр тайлбарилагдана, [...] hээ тэдэниие hурагшад дуту[...] но. Жэшээлбэл:

а) Авторнууд составной [...] нэрэ хуби ганса нэрын ба ха[...] падеждэ байдаг гэжэ тооло[...] ноур 17). Зүгөөр хамтын, [...] г. м. падежнүүдээр хэлэгш[...] хуби гаража болохол.

б) «Нэгэтүрэл гэшүүд е[...] нэгэ адли формотой байдаг[...] ноур 39) гэжэ синтаксис соо [...] нэ. Нэгэтүрэл гэшүүдэй hүүл[...] шүүн ондоо формо ябадаг [...] торнуудай заагаа hаань зүб [...] колхозниггуудта тоhо, мяха, [...] хубааба (талхаа—хамаадала[...] галтатай).

IV. Синтаксис соо паарна [...] (энэ лексическэ категори лэ[...] фологи соо глаголой залог[...] гово ба глагольно суффикс ху[...]

V. Синтаксис ба морфоло[...] hайн упражнениинүүд үсөөн, [...] ско упражнениинүүд бүри [...] Ехэнхидээ бурят типична[...] жүүлхы удхатай hайн жэшээ[...] танагүй, харин буруугаар о[...] даhан жэшээнүүд харуула[...] (сложно мэдүүлэлэй жэшээн[...]

Бидэнэрэй hанамжануудые [...] ралдаа абан, багшанартай ha[...] сэжэ, авторнууд учебнигэй [...] рые hайжаруулха бэзэ гэжэ [...] набди.

Э. РАДНАЕВ, пединст[...] бурят монгол хэлэнэй[...]

*) Бурят-монгол хэлэнэй грамматика, I—II хуби (морфологи, синтаксис) М. Н. Имехенов (I хуби), проф. Т. А. Бертагаев, Дугар-Жабон (II хуби). Бурмонгиз, 1954 он.

Редакторай о[...] О. ГОМБО[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00475. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. №[...]